
Eusko Jaurlaritzaren 2013-2016 Bakegintza eta Bizikidetzaren Planaren balorazioa, X. legealdiaren amaieran

---

Ebaluatzaileen taldea
Roberto Toscano,
Covadonga Morales Bertrand,
Jesús A. Núñez Villaverde
eta Francisco Rey Marcos

2016ko abuztuaren 31

Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren
enkarguz egina

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Bakegintza eta Bizikidetzarako
Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General para la Paz
y la Convivencia

Aurkibidea

- 1.** Sarrera.
- 2.** Gogoeta orokorrak.
- 3.** Gaien araberako gogoetak.
  - 3.1. Armagabetzea.
  - 3.2. Espetxe-politika.
  - 3.3. Argitzea eta memoria.
  - 3.4. Biktimak.
  - 3.5. Bizikidetzarako hezkuntza eta kultura.
- 4.** Zeharkako gaiak.
  - 4.1. Genero-ikuspegia.
  - 4.2. Autokritika.
  - 4.3. Ikerketak, politiken oinarriak.
  - 4.4. Nazioarteko alderdiak.
  - 4.5. Parte hartzeko mekanismoak.
- 5.** Ondorioak.
- 6.** Gomendioak.
- 7.** Eranskinak.

1. Sarrera

Eusko Jaurlaritzaren Bakegintza eta Bizikidetzaren Planaren (aurrerantzean, «plana») kanpoko ebaluazio hau X. legealdiaren amaieran egin dugu. Hortaz, plana onartu zenetik, hots, 2013ko azaroaren 26tik hona egin diren ekintzen gaineko kontuen berri ematea da ebaluazioaren helburu nagusietakoa. Dena den, planaren lehenengo etapa (2013-2016) bukatu bada ere, planak etorkizunean ere garatzen jarraituko du. Horren harira, gomendioak eta proposamenak sartu dira, ahal den heinean, 2017-2020 Ekintza Plana egiten laguntzeko eta EAEn bizikidetzari eta bakeari buruz egingo diren hurrengo jarduketak bultzatzeko.

Hauteskundearen eguna hilabete batez aurreratu denez, uste baino lehenago egin behar izan dugu balorazioa; beraz, bertan behera utzi behar izan ditugu egindakoaren gaineko azterketa zehatzagoa egiteko modua emango zuketean zeregin batzuk. Era berean, epe handiagoa eduki izan bagenu, planaren etapa bakoitzean parte hartu duten eragile gehiagorekin hitz egingo genukeen. Hori dela eta, balorazioaren helmena, ondorioak eta gomendioak amaitu behar den prozesu baten parte gisa ulertu behar dira Planaren aurreikusita dagoen bezala, eta planaren ezarritako epe osoa amaitutakoan (2013-2016) azken ebaluazioa, osoa, egin beharko da. Azken ebaluazio horretan, beraz, planaren eragina zehaztasun gehiagorekin aztertu ahal izango da dimentsio guztietan.

Balorazio hau 2015eko irailaren 9ko bitarteko ebaluazioaren osagarria da (ebaluatzaileen taldeak lehendakariari aurkeztu zion bitarteko ebaluazioa). Bestela esanda, balorazio hau eta bitarteko balorazioa elkarren osagarritzat hartu behar dira; legealdiaren amaieran planaren egoera azaltzeko egin diren ebaluazio partzialak dira. Lehendik ere azaldu diren ideiak ez errepikatzen eta bitarteko ebaluaziotik hona aldatu ez diren faktoreak berriro ere ez aipatzen saiatu gara. Metodologiaren aldetik, erabili duguna ez da hain formalista izan, bestela, 18+1 ekimenak banan-banan aztertu beharko bailirateke eta ebaluazio-prozesuen ohiko irizpideei jarraitu. Azken balorazioa egiteko lanetan funtsezkoak izan dira planak sortu dituen informazio-iturburuaren azterketak eta kontsultak. Gero, elkarrizketa batzuk eginez kontrastatu ditugu. Bitarteko ebaluazioan egin ziren gomendio asko jaso eta abian jarri dira aztertutako aldiran, eta hori, duda barik, pizgarria izan da ebaluatzaileen taldearentzat. Gainera, agerian utzi da planaren erantzule den idazkaritzak zorrotasunari eta koherentziari eusteko egin duen lan handia.

Laburbilduz, lehenik eta behin plan osoaren balorazio orokorra eta zeharkako ebaluazioa egin ditugu. Aldi berean, bereziki erreparatu diegu gai-blokeei, bertan hoberen ikusten baita eraldaketa bultzatzeko indarra. Eraldaketa horrek gizartearen bakea eta bizikidetzaren lortzea ekarriko luke, eta horixe da helburu nagusia, hain zuzen ere. Eranskinetan zehaztasun handiagoz jaso ditugu planaren ekimenei buruzko informazioa: bete-tze-maila, aurrekontuaren banakapena, onuradunen zerrenda eta horiek bezalako datu kuantitatiboak eta finantza-datuak.

Aurretiazko ohar horiek egindakoan, honako hauek dira ebaluazioaren ardatz nagusiak:

---

2. Gogoeta orokorrak

- Dakigunez, Espainiako Estatuan behin eta berriro atzeratu da gobernu bat osatzeko prozesua, eta Euskal Autonomia Erkidegoko Legebiltzarrean, berriz, geldiarazi egin da Bake eta Bizikidetzaren Ponentzia. Bi faktore horiek oztupo izan dira bitarteko ebaluazioan zehaztu ziren blokeoak gainditzeko (bereziki, armagabetzea, presioak eta iraganaren gaineko hausnarketa kritikoa). Horrez gain, zenbait hamarkadatan iraun duen indarkeria-etaparen amaiera ordenatua, berehalakoa eta behin betikoa gauzatzeko, ETaren eta haren inguruko eragileen uzurtasunarekin egin da topo. Beraz, beste garai bat hasteko bidean atzerapausotzat har daitezke blokeo horiek. Hala eta guztiz ere, indar politikoen artean aurrerapenak egin dira: esaterako, biktimen arloan, Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua eta abar.
- Dena den, oraindik ere nabarmentzekoa da Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkari Nagusiaren aktibismo handia. Lan handi horren ondorioz, planean jaso diren ekimenetako 15 bete dira gutxienez, sei hilez behin egin diren jarraipen-txostenetan erakusten den bezala. Beraz, esan liteke, planaren egungo egituraketa aintzat hartuta, Eusko Jaurlaritzak ahalik eta ahalegin handiena egin duela bakearen eta bizikidetzaren alde. Gainera, ahaleginak egin dira alderdi teorikoetan ez ezik, baita garrantzi handiko ekimen praktikoetan ere. Bestalde, Gobernu zentralak, ETak eta EAEko indar politikoen multzoak ez dute nahi adinako urratsik eman egiteko dagoen zeregin horri heltzeko.
- Nolanahi ere, horrekin batera esan behar da eragile publikoek eta pribatuek egin dituzten ahaleginek emaitzak izan dituztela. Izan ere, aztertu dugun azken etapa horretan funtsezko aurrerapenak egon dira zenbait alderditan, hala nola biktimei aitortza eta erreparazioa emateari begira, indarkeriaren amaierari begira edo autokritika eta memoriari begira. Dena den, aldi berean onartu behar da ia ez dela aldataririk egon ETaren armagabetzean, zigor- eta espetxe-politikan edo «kontakizunaren bataila» deiturikoaren alderdi batzuetan.
- Horren erakusgarri ditugu, adibide modura, Legealdiaren azken fasean, 2015eko urriaren 13an, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak aurkeztutako *Bakegintza eta Bizikidetzaren Planaren Garapenari buruzko Txosteneko* zazpi lehentasunak (balorazioaren hurrengo atalean zehaztasun handiagoz datoz azalduta):
  - **Armagabetze** arloan, azkenean ez zaio aurkeztu Gobernu zentralari Eusko Jaurlaritzaren proposamena. 2016ko urtarrilean aurkezteko asmoa zegoen, baina proposamen hori hurrengo legealdian egiteko utziko da.
  - **Espetxe-politikan** Hitzeman dekretua egiteko prozesuan aurrerapausoak eman dira. Interes bereziz landu dira arlo judiziala (preso bakoitzaren gizartratzea sustatzeko) eta laguntza-arloa (berrirori gizartratzen laguntzeko). Hori guztia justizia leheneratzailearen esparruan egin da.
  - **Autokritikaren** arloan, Zuzendu Jardunaldiaren lehen edizioa antolatu da (bigarrena urtea amaitu aurretik egitea aurreikusten da), eta autokritikaren dimentsioa planaren ezaugarri bereizgarria izaten hasi da.
  - Gertatutakoa **argitzeko** arloan, pertsona mehatxatuen eta ertzainen txostenak aurkezteaz gain beste txosten bat egiten ari dira frankismoaren biktimei buruz. Horrekin batera, Deustuko Unibertsitateko Etika Aplikatuaren Zentroa ETak eragindako estortsioari buruzko beste ikerketa bat egiten ari da, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren babesa duena, besteak beste.
  - **Biktimei** aitortza eta arreta emateari dagokionez, aurreikusitako ekintzak egin eta arautu dira. Legealdiaren amaieran Legebiltzarrean onartu da Motibazio Politikoko Biktimei Errekonozimendua eta Erreparazioa emateko Legea (biktima horiek ez baitzeuden aintzat hartuta aurreko legeetan).
  - **Memoriaren** arloan nabarmena izan da Gogora – Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua martxan jartzea. Dagoeneko, 2015-2016 aldirako Jarduketa Plana onartu eta 2017-2020 aldirako jarduketaren Plan Estrategikoa prestatzen ari da. Hala eta guztiz ere, oraindik ez da aurrerapenik egin Espainiako Gobernuaren menpe dagoen Terrorismoaren Biktimen Memorial Zentroari (hemendik aurrera Memoriala) buruzko proiektuan.
  - Azkenik, **bizikidetzarako hezkuntzaren eta kulturaren** arloan, aipatzekoak dira Adi-Adian programaren hedadura, Donostia 2016 Europako Kultur Hiriburutzaren esparruko jarduerak eta beste ekimen batzuei eman zaien jarraipena eta finkotasuna.

- EAEko herritarrek, beren aldetik, aurrera egin dute, eta haien bilakaerak agenda politikoa gainditu du. Agenda politikoan oraindik ere iraganeko blokeoak dira gai nagusiak; herritarrek, ordea, orainari eta etorkizunari begiratzen diete, eta, hein handi batean, blokeo horiek gainditu dituzte. Herritarrek hizpide hartzen dituzte langabezia, migrazio-fluxuak, globalizazio desorekatua, nazioarteko terrorismoa, giza eskubideak... Txosten soziologikoen datu guztiak eta, bereziki, Deustu Gizarte Barometroak 2016ko ekainean egin zuen txostenaren datuak aintzat hartuta, gero eta pertsona gehiagok uste dute «Euskadin bake-egoera bizitzen ari garela», eta beste arazo batzuek –haitako batzuk bizikidetzarekin lotuta– garrantzi handiagoa dutela¹. 2017-2020 Ekintza Planari begira, lehentasunak eta ikuspegia berriro antolatzea eskatzen du gorabehera horrek; hau da, gizartearen benetan elkartuko bada, prozesuko eragile guztiak batu behar dira. Deustu Barometroaren datuen arabera, inkestaren % 57k uste du bakea eta bizikidetzaren izan dela azken lau urteotan gehien hobetu den alderdia; % 17k uste du hobekuntza handiena ekonomian jaso dela; eta % 8k aipatu du gizarte-eraberritasunaren arloa. EAEko herritarren % 79k uste dute bakean eta normaltasunez bizi direla.
- Bestela esanda, bakeari buruz egiteke dauden urratsak aldi batera utzi gabe, badirudi agenda politikoa «zaharkituta» dagoela, herritarren ikuspegitik. Horren arabera, askotariko gizartearen izanik, bizikidetzari ematen zaio garrantzi handiagoa; hortaz, lehentasuna eduki beharko lukete bizikidetzarekin lotutako gaiak. Baliteke, Bakegintza eta Bizikidetzaren Planaren ordez, Bizikidetzaren eta Bakegintzaren Planaren ordua izatea jada.
- Beraz, gizarte-elkartzea sustatuko bada –hori baita planaren misio nagusia–, iraganari itxiera egokia ematea eta bake onuragarria ahalbidetuko duten gaiei heltzea ez dira faktore bakarrak, ezta faktore nagusiak ere. Hori baino beharrezkoagoa da bizikidetzaren normalizatzeko esparrua sortzea eta bultzatzea; horretarako, hizkuntza berritu behar da, eta EAEko herritarren eskaeren arabera lehentasunak ezarri behar dira. Izan ere, EAEko herritarrek testuinguru globalean daude, eta honako lehentasun hauek nabarmentzen dira testuinguru horretan: giza eskubideak, migrazio-fluxuak, kultura-aniztasuna, iheslarien egoera tamalgarria, globalizazio desorekatuaren ondorioak edo nazioarteko terrorismoa.

3. Gaien araberrako gogoetak

3.1. Armagabetzea

- Bost urte igaro dira ETAk iragarri zuenetik ez zuela berriro indarkeria erabiliko. Alabaina, egiteke dago oraindik armagabetze egiaztagarri, baldintzarik gabeko, oso eta atzerazina; hor daude, era berean, espetze-politika eta iraganari buruzko hausnarketa kritikoa. Eta horiek dira, hain zuzen ere, bakegintza- eta bizikidetzaren prozesuko funtsezko gaietako batzuk.
- EAEko gizartearen ustez, gaur egun atzerazina da bakea, eta bizikidetzaren ere ezarri eta finkatuz joan da maila guztietan. Akats larria izango litzateke, armagabetzea hain garrantzitsua ez dela pentsatuko bagenu edo funtsik gabeko keinu sinbolikoa baino ez dela iritziko bagenu.
- Aitzitik, guztiz baliodunak izaten jarraitzen dute Eusko Jaurkitzearen 2014ko abenduaren 21eko txostenean jasotako gogoetek «ez armagabetzeak eragiten dituen kostuei» eta «armagabetzeak dakartzan onurei» buruz. Txosten horretan adierazi bezala, ez armagabetzearen kostua ez da hutsala. Armagabetzearen ezean, EAEko gizarteak ezin du atzean utzi indarkeria, dagoeneko egin duen moduan; areago, indarkeria gogoan izatera bultzatzen du horrek, eta, hartara, immobilitatea sustatzen du.
- Armagabetzea zorionez ez da ezinbesteko baldintza izan indarkeria bertan behera uzteko, baina garai berria sortzeko mugarriztat hartu behar da. Dena den, onartu behar da eremu horretan blokeoa dagoela eta arrazoiak ez direla teknikoak edo operatiboak, baizik eta politikoak. Egun arte, Estatuko Gobernuak ezta ETA ere ez dira prest agertu gaiari buruz ikuspegi desberdinen artean bat-egite puntu bat zehazte aldera apustu egiteko. Horrek azaltzen du bost urteotan aurrerapausorik egin ez izana.
- Eusko Jaurkitzeak, Bakegintza eta Bizikidetzaren Plana onartu zuenetik, horrela ulertu du. Horregatik, aldiro saiateren ari da ikuspegi edo neurri lagungarriak bultzatzen. Ildo horretatik, nabarmentzekoak dira beste kasu batzuetan ikasitakoa (Irlandan, adibidez) baliatzeko ahaleginak eta behin betiko irtenbidea aurkitzeko ezinbestekoak diren eragile guztiak mobilizatzeko lana.

¹ Deustu Gizarte Barometroa 2016ko uda. <http://barometrosocial.deusto.es/wp-content/uploads/2013/12/Deustobar%C3%B3metro-Social-Verano-2016.pdf>

-
- Komeni da Espainiako Estatuaren lankidetzaz zuzena jasotzea aztertu behar diren aukera guztietan, zehazki, prozesua eraginkorra izan dadin, eta prozesuaren eskakizun eta berme guztiak ziurtatuta egongo daitezkeen. Hurrengo ministerioen kabinetearen osaera edozein izanda ere, gaur egungo testuinguru politikoak ez du bermatzen gai horretan epe laburreko aldaketa politikoa gertatuko denik. Hori dela eta, blokeoak *sine die* jarraituko duela ematen du.
  - Baina, hala eta guztiz ere, Eusko Jaurlaritzak lan-ildoak aztertzen jarraitzen du. Horren harira, zehazteke dago armagabetze-proposamena aurkezteko eguna. Hasieran, 2014ko abenduaren 21eko txostenean azaldutakoari jarraikiz, 2016ko urtarrilean egitekoa zen baina atzeratu egin zen jarduneko gobernu dagoelako. Proposamena egingo dela kontuan hartzen badugu, beharrezkoa da bermeak eta sinesgarritasuna zaintzea; izan ere, horiek gabe, ETaren armagabetzea alde bakarrekoa izango balitz, zalantzak eta kritikak jasoko litzuke, eta, azkenean, arazoak sortuko litzukete politikan. Irlandan bezala, hemen ere armagabetzeko erabakia eraginkorra izango bada, era konfidentzian egin beharko da; hau da, jendaurreko entrega-ekitaldirik gabe, suntsitze-daturik erregistratu gabe, baina nazioarteko batzorde neutroaren laguntzaz, armagabetzeko jarduerak geroago baliozkotu dezaten.
  - Gardentasunik eza dela eta, kritikak egin dakizkio horrelako prozesu bati. Prozesu horretan eman behar diren bermeak baino garrantzitsuagoa da konfidentziazitatea, eta kasu guztietan ez da zehazten armen azken helmuga. Beraz, garrantzitsua da gardentasunarekin eta bermekin lotutako alderdiak sendotzea, Eusko Jaurlaritzaren 2014ko abenduko proposamenaren funtsezko edukiak aldatu ez arren. Horrez gain, proposamenari nazioarteko ordezkariak ere gehitu behar zaio (gizartearen eta erakundearen ordezkariarekin batera) eta Nazioarteko Egiaztatze Batzordearen egitekoa zehaztu behar da. Izan ere, batzorde hori ezinbestekoa da armagabetze-mekanismoaren neutraltasuna bermatzeko.

3.2. Espetxe-politika

- Gernikako Estatuaren 10.14 eta 12.1 artikuluetan ezarritakoaren arabera, espetxe-erakundearen eskumena Eusko Jaurlaritzari eskualdatu behar zaio. Hala eta guztiz ere, Estatutua onartu zenetik 37 urte igaro arren, eskumen horren eskualdaketa oraindik ere ez da eraginkorra. Aurreko urteetan gertatutakoa kontuan hartzen badugu, agerikoa iruditzen zaigu espetxe-politika terrorismoaren aurkako borrokaren osagaitzat hartu dela, eta ez dela aldaketa esanguratsurik egin, terrorismoaren mehatxa desagertu arren.
- Estatuko gobernuak eskualdaketa hori egiteko borondaterik eza eta, berriki, espetxe-politika bizikidetzaren ikuspegitik aztertze borondaterik eza beste behin adierazi badute ere, Eusko Jaurlaritzaren jokabidea izan da legeen esparruko aukera guztiak baliatzea, presoek gizarteratzea eta bergizarteratzea sustatzeko neurriak bultzatzeko.
- Planteamendu horren ondorioz, 2014ko urriaren 1ean ekin zioten prozesuari, eta Hitzeman Programa ekarri duen esperientzia pilotua 2015eko martxotik abian dago. Era berean, Zuzen Bidean proposamena 2014ko azaroan aurkeztu zuten. Horren bidez, zigor-politikan eta espetxe-politikan ezabatuta zegoen normaltasuna berreskuratu nahi zuten, ETaren terrorismoaren aurkako borrokan hartu ziren salbuespenekiko neurriak indargabetuta.
- Batetik, programa horrek izan duen ibilbidea ikusita, eta, bestetik ETak eta Administrazio zentralak –nork bere arazoengatik– gai horren gainean duten paralisiaz ohartuta, Eusko Jaurlaritzak dekretu bat lantzea bultzatu du, dekretu horren bitartez bizikidetzaren politika publikoak arautzeko, gizarteratzearen eta bergizarteratzearen arloetan.
- Justizia leheneratzailea gai nagusia da lege-arau horretan (legealdi honen amaieran egiteko prozesuan dago). Ikuspegi horretan batzen dira zuzenbide-estatu guztien lege-erreferenteak eta printzipio humanitarioak. Jaurlaritzak, egokiro, presoek sakabanatzea amaitu nahi du, eta, gainera, bide erabilgarriak proposatzen ditu espetxe-politikak presoek gizarteratzea lortzeko helburuz diseinatzeko. Banakako oinarrian errotuta, lege-prozesuak sustatzen ditu, eta presoek bergizarteratzea bultzatzen du, laguntza- neurriak ezarrita.
- Edonola ere, formulazio pragmatikoak eta lehendik dauden programak mantentzeko proposamenak alde batera utzita, jasota utzi behar dugu bitarteko ebaluazioa egin zenetik ez dela aurrerapen esanguratsurik egin eremu horretan. Pentsatzekoa da, beraz, Estatuan zein EAEn hauteskunde-prozesuen ondorioz desblokeo politiko bat gertatu ezean ez dela aldaketarik egongo.

3.3. Argitzea eta memoria

- Bitarteko ebaluazioan adierazi zen bezala, «kontakizunaren gaineko guduak» Bakegintza eta Bizikidetzaren Planaren prozesu osoa kutsatu du. Horrek oztopo politikoak eragin ditu, azkenaldian ahultzen ari direla ematen badu ere. Dinamika berri horren arrazoiak honako hauek izan daitezke: batetik, herritarren iritzien aldaketa (inkestetan herritarrek «orrialdea pasatzea» eskatzen dute behin eta berriz); bestetik, Bakegintza eta Bizikidetzaren Planaren bultzatzaileak erabat seguru daude helburu horren oinarrian egon behar dutela ukaezinak diren printzipio etiko batzuek. Printzipio horietan alderdien gogoeta guztiak baino garrantzitsuagoa da giza eskubideen defentsa.
- Bitarteko ebaluazioa aurkeztu zenetik, eremu horretan esanguratsua izan da Gogora – Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua martxan jarri izana (elementu bakarra ez bada ere, 1. eranskinean jasota dagoen bezala). Zuzendarien Kontseiluak egin zuen lehenengo bileran (2015eko urriaren 19an) Institutuaren 2016ko jardun-plana onartu zuten (18 proiektu zituen), eta 2017-2020 Plan Estrategikoa onartzeko prozesuari ekin zioten.
- Harrezkero denbora gutxi igaro den arren, Gogora Institutua ikusgai egin da EAEko testuinguruan; argi azaldu ditu zeintzuk diren beraren egiteko bereziak, eta dagoeneko beste ekimen batzuk ere jarri ditu abian. Ekimen horietako bat EAEko museoak antolatzeako proiektu bat da (Gernikako Bakearen Museoa, Aieteko Bakearen eta Giza Eskubideen Etxea eta aipatu dugun Memoriarako Zentroa). Beste alde batetik, oinarritzako adostasun politikoa lortu du, iraganari eta memoriari buruzko eremu bakoitzean jarduerak eta azterketa zehatzak egin ahal izateko.
- Gogora Institutuak erreferentzia nagusizat hartu du indarkeria eta giza eskubideen urraketak ezin direla zurrutu, eta oinarritzat hartu ditu eskusiorik eta berdintzerik ez egiteko printzipioak. Handik begiratu nahi dio azken mendeko memoriari.
- Ahalegin partekatu horretan erakunde pribatuak, erakunde publikoak eta euskal unibertsitateak (Ahotsak proiektua) parte hartu dute. Horren emaitzak izan dira, besteak beste honako hauek: hobiak ikertzea eta non zeuden zehazteko lanak (2015-2020); pertsona mehatxatuei egindako bidegabekeriak aztertzea (1990-2011); tortura ikertzea (1960-2013); ertzainek jasotako bidegabekeria aztertzea (1990-2011); terrorismoaren biktimei aitortza eta erreparazioa ematea (1978-1999); frankismoaren biktimak eta poliziaren gehiegikerien biktimak ikertzea (2016ko uztailaren 28an Eusko Legebiltzarrean onartutako lege batekin).
- Memoriarekin lotutako lanak herritarrei jakinarazteko lanaren ildotik, nabarmenak dira euskal telebistan eman diren bost dokumental, *Oinatz galduak* titulu generikoan bilduta. Walter Benjamin-ek zion bezala, «iraganaren historia antolatzeako, ez da ezinbestekoa benetan zer gertatu zen zehatz-mehatz jakitea, baizik eta istant arriskutsuaren oroitzapenak igortzen digun distira harrapatzen jakitea». Horrekin batera, biktimak sortu zituztenek EAEko pertsonen eta erakundeen indarkeria-urteetan egin zieten estortsioa ere ikertzen ari dira. Idazkaritzari indarkeriari eta emakumei buruzko txosten berezi bat ere aurkeztu diote, eta balorazio honetan aurrerago aipatuko dugu berriro.
- Institutuaren lehenengo etapa horretan lortu dituzten emaitzak –bereziki, Memoria Plazarekin lotutakoak eta Elgoibarren kolunbarioa sortu izana– kontuan hartzen baditugu, ondorioztatzea da «plaza publikoa» bereganatu, eta konfiantza sortu dutela eragile politikoaren eta sozialen artean. Horren frogatzat har daitezke azaroaren 10ean, Memoriaren Egunean, egin ziren ekitaldiak, aurreko urtearekin erkatuta laukoiztu egin baitzen parte hartu zuten udalen kopurua. Gure ikuspegitik, Idazkaritzak egin duen lana gainerako eragile politikoek aintzat hartu izan ez balute, edo aurreko jarduketek konfiantza sortu izan ez balute, nekez lortuko ziratekeen ageriko aurrerapen horiek.
- Kapitulu honetan behin eta berriro aipatu dugun paralisia ahaztu gabe, Gogorak etorkizunari begiratzen dio, eta sinetsita dago euskal testuinguruan erreferentzia-erakunde modura bermatzea lor dezakeela. Aurreko urteetan gai horiekin lotuta garatu diren gainerako ekimenak aintzat hartuz eta elkarrekintza koordinatua eginez lortu nahi du helburu hori. Institutuaren helburu praktikoa ahozko lekukotasunetan espezializatzea da, eta Euskal Herriko kasuan erreferentzia-liburutegia izatea.

3.4. Biktimak

- Biktimei laguntza, aitortza eta arreta emateko ekintzak hiru ardatzen arabera antolatu dira: hasitakoari segida ematea, normalizazioa bultzatzea eta auzian sakontzea. Laguntza- eta arreta-ekintzak garatzen jarraitu da; biktimen elkarrekin harremanak normalizatu dira, eta gizarteak aintzatetsi ditzan lortu da. Horrez gain, aurrera egin da gaur egun legeetan aintzat hartzen ez diren biktimei begirunea adierazteko prozesuan, gaia sakonago landuta. Hiru kasu horietan emaitza onak lortu dira.

-
- *Biktimen arloko politiken eta ekimenen kudeaketa-txostena* 2014ko irailaren 24an aurkeztu zen, eta bertan bildu ziren hamabost jardun-lerro. Ekimenak gauzatzeko lehenengo fasea jada aztertu da bitarteko ebaluazioan, eta normaltasun osoz jarri dira abian gainerako ekimenak. Ez da intzidentzia nabarmenik egon, eta aipatzekoa da ondoren Batera Konpromisoa onartu zela, biktimen politiketan etapa berri bati ekiteko (2015eko irailaren 22a). Konpromiso horrek indartzen ditu planaren lehenengo etapan bereziki zailak izan ziren elementu batzuk: biktimen eta gizartearen arteko batasuna sustatzea eta biktimen eginkizuna eta lotura etorkizunean ere bultzatzea. Ebaluatzaileen taldearen aburuz, horrek paradigma-aldaketa eragin du, eta sakonago landu beharko da planaren hurrengo etapetan edo datorren Eusko Jaurlaritzak bizikidetzara sustatzeko egingo dituen jarduketetan.
  - Hainbat hilabetez elkarrizketak izan ondoren, askotariko biktimen taldeak *Eraikiz* dokumentua kaleratu zuen (2015eko irailaren 11n), eta agerikoa da dokumentu hori suspergarri gertatu dela biktimen eginkizun berri horretan eta lagungarria izan dela biktimen oroitzenak eta haien lekukotasunak, bai eta etorkizuneko hausnarketa kolektiboa bultzatzeko. Ekimen hori hasieran konplexua izan bazen ere, adierazgarria izan da hausnarketa kritikoak eta autokritikak etorkizunerako elementu baliozgarriak eman ahal dituztela erakusteko.
  - Denbora igaro ahala, gero eta agerikoagoa da aurrerapenak egin direla bai parte-hartzean bai biktimen elkarrekin harremanean. Donostiako Pasealeku Berriko ekitaldian, adibidez, erakundeek aitortza egin zieten biktimei, Donostia 2016 Kultur Hiriburutzaren esparruan. Ekitaldia Terrorismoaren Biktimen Europako Egunean egin zen; hots, 2016ko martxoaren 11n. Ondorengo ekitaldietan ere aitortza-ildo horri jarraitu zaio, eta gero eta adostasun handiagoa lortzen ari da. Ebaluatzaileen taldeak uste du planaren ondorioz orokortu egin dela biktimekiko aitortza eta argiago utzi dela biktimen elkarrekin zer leku eta eginkizun hartu behar duten. Agerikoa da askotariko sektorea dela, eta, hartara, desadostasunak sortzen direla, baina, gure ustez, hala izanda ere, normalizazio eta sintonia aipagarriak lortu dira.
  - Biktimak aitortzeko ildo berean eta Donostia 2016 Europako Kultur Hiriburutzaren esparruan, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak beste bi aitorten ekitaldi antolatu ditu legebiltzarreko talde guztien presentziarekin: 107/2012 Dekretuak babestutako biktimei erakundeen aitortpena emateko ekitaldia (otsailaren 20a) eta frankismoaren biktimei egindako aitorten-ekitaldia (maiatzaren 14a).
  - Bestalde, alderdi politikoek eta legebiltzar-taldeek gero eta konpromiso handiagoa dute gai horretan laguntzeko, eta, hartara, indartu egiten dute azpimarratu dugun normalizazio hori.
  - Estatuko Abokatutzarekin arazoak eta desadostasunak sortu dira biktimei laguntza, aitortza eta erreparazioa emateko gaietan. Hala eta guztiz ere, Motibazio Politikoko Indarkeriaren Biktimei Errekonozimendua eta Erreparazioa emateko Legea onartu da Eusko Legebiltzarrean (2016ko uztailaren 28a), eta nabarmentzeko moduko mugarririk izango da. Euskal Autonomia Erkidegoan 1978tik 1999ra izandako motibazio politikoko indarkeria egoeran gertatu ziren giza eskubideen urraketek heldu die legeak, urraketa horiek ez baitzeuden aintzat hartuta aurreko legeetan. Planaren eginkizuna oso garrantzitsua izan da prozesu horretan: azterlanak egin baititu eta oinarriak prestatu, bai hasierako dekreturako, bai ondorengo legerako.
  - Aurrekontuen ikuspegitik, nabarmentzekoa da biktimak ardatz nagusitzat hartzen dituzten ekintzetan (4. eta 5. ekimenak, laguntza emateko ekintzak ez ezik, beste batzuk ere barne hartzen dituztenak) 6.578.866 euro erabili direla; hots, planaren aurrekontu exekutatuaren % 44. (Ikusi II. eranskina).

3.5. Bizikidetzarako hezkuntza eta kultura

- Bake- eta bizikidetzara-kultura sustatzeko jarduerak, oro har hartuta, askotariko ikuspegi eta ekimenetatik landu dira planean. Batzuei heldu zaie hezkuntza-sistema formalen bitartez, beste batzuei sentsibilizazio-ekintzen bitartez, gizarte-komunikazioaren bidez edo komunikazio ez-formalaren bidez. Beste jarduera batzuetan laguntza eman zaie arlo horietan jarduten duten askotariko erakundeei. Plana garatzen hiru urte eman ondoren, orokorrean, bizikidetzara sustatzeko elementutzat hartu behar da. Horretan ezinbestekoak dira planaren kultura- eta hezkuntza-ardatzak.
- Bitarteko ebaluazioa egin zenetik hona, normaltasunez garatu dira hezkuntza-, kultura- eta gizarte-arloetako ekimenak. Gainera, oso handiak izan dira antolatutako ekintzen betetze-ehunekoak. Gaur egun, arlo horietan ohikoak dira Eusko Jaurlaritzak eta hezkuntza-komunitateak bizikidetzara lantzeko lan-esparru gisa onartu zuten Gizalegez akordioa edo Adi-Adian hezkuntza-modulua. Modulu horretako ekintzen bitartez, 5.000 ikaslek ikastetxeetan entzun dituzte biktimen lekukotasunak.
- Beste ekimen batzuek denbora gehiago behar izan zuten aurrera egin ahal izateko, baina azken aldia gero eta indar handiagoa hartzen ari dira. Ekimen horiek dira, besteak beste EAEko Gazteriaren Kontseilua,

Elkarrekin Bonuen Programa edo tokiko erakundeekin batera antolatutako jarduerak. Udalek eta beste tokiko erakunde batzuek bakearen, bizikidetzaren eta giza eskubideen arloan egin dituzten jarduerari eman zaien laguntza 1.200.000 eurokoa izan da, modu arautuan, 2013an eta 2016an diru-laguntzak eskatzeko antolatu diren deialdien bidez. Halaber, Elkarrekin Bonuen Programan 53.655 euro eman ziren, tokiko gizarte-erakundeek 2014an eta 2015ean garatu zituzten proiektuak sustatzeko². Guztira, 5.771.895 euro bidez sustatu da zenbait erakunde hezkuntzaren, giza eskubideen, bakearen eta bizikidetzaren arloetan egin duten lana. Horrez gain, memoria historikoa ere sustatu da, urteko deialdi ofizialen bitartez³. Azkenik, gizarte zibilaren eginkizunaren harira, nabarmentzekoa da Lokarriren enkargatu zitzaion azterlana, herritarren parte-hartzeari buruzkoa. (2015eko abendua).

- Bitarteko ebaluazioaren gomendatu genuen udal-esparruan bultzada berria ematea bakearen, bizikidetzaren eta koordinazioaren gaineko itunei, kooperazioari eta koordinazioari. Horren harira, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkariak bilera-deia egin zien Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako foru-aldundiei eta Euskadiko Udalen Elkarteari. Bilera 2016ko martxoaren 21ean egin zen, eta honako dokumentu hau aurkeztu zuten: *Bakearen eta bizikidetzaren aldeko politikak udal-esparruan garatzeko iradokizunak*. Txosten hori lan-tresna izango da erakundeen artean, bai eta erakundeen eta gizartearen artean ere, sinergiak bultzatzeko, eta udal-esparruan bakegintzaren eta bizikidetzaren aldeko politika publikoak bateratzeko. Horretan, auzo, udalerrri, eskualde edo lurralde historiko bakoitzeko erakundeak eta errealitateak errespetatuko dira.
- Epeak hain laburrak izanik, balorazio-txosten hau egitean ezin izan dugu egiaztatu iradokizunen hartzaileek zer iritzi dieten iradokizunei. Hortaz, Bakegintza eta Bizikidetzaren Planaren edo tokiko bizikidetzaren arloko beste politika publiko batzuen hurrengo ebaluazio-ariketak hurrengo legegialdian diseinatzeko prozesuan iritzi hori ere sartzea gomendatzen dugu.
- Unibertsitateen arloko ekimenak eta EITBrekin lotutako komunikazio-ekimenak antolatu bezala garatu dira. *Oinatz galduak* izeneko telesaila egin eta zabaldu da. 1960tik 2016ko maiatza arte, terrorismoari, indarkeriari eta giza eskubideen urraketari buruz gertatutakoa ikuspegi kritikoz gogoratu dute. Seriearen eragina handi samarra izan da.
- Plana betearazi bitartean, aldaketa azkarrak gertatu dira EAEko gizartearen, eta jada hasieran aipatu ditugu. Aldaketa horiek direla-eta, hezkuntza-arloko ikuspegi batzuk zaharkituta egoteko bidean daude. Besteak beste, adibide adierazgarriak dira Adi-Adian Programaren zenbait ebaluazio. Ebaluazio horietan agerian utzi da komeni dela bizikidetzari buruzko beste alderdi batzuk jorratzen hastea. Edonola ere, eragile guztiek uste dute kultura- eta hezkuntza-jarduerak eta herritar guztien parte-hartzea sustatzeko ekintzak egi-ten jarraitu behar dela, EAEko herritarren aurrerapenak bizikidetzari buruzko gaietan jarrai dezan.

4. Zeharkako gaiak

4.1. Genero-ikuspegia

- Bitarteko ebaluazioaren txostenean egiaztatu genuen genero-ikuspegia ez zegoela kontuan hartuta Bakegintza eta Bizikidetzaren Planaren diseinuan eta garapenean. Genero-ikuspegia sartzen bada, Euskal Herrian gertatu diren giza eskubideen urraketa guztiak argitu ahal izango dira, eta biktimen errealitateak aintzat hartzeko eta haiei behar bezalako erreparazioa emateko aukera egongo da. Eraso egin zaion pertsonaren sexua eta adina zeintzuk diren (gizon edo emakume; haur, gazte edo agure) bestelakoak dira indarkeriaren ondorioak; hala, bada, memoria ezin da osoa izan pertsonen bizi-inguruabarrak alde batera uzten badira.
- Bitarteko ebaluazioaren gomendioak betetze aldera, 2016ko uztailean, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkariari aurkeztu zioten *Motibazio politikoko indarkeria emakumeen aurka, euskal kasuan - 1960-2014* txostena, ARGITUZ elkarteak egin (giza eskubideen aldeko elkarte), «Giza eskubideen urraketari eta hortik eratorritako ekintzei buruzko txostenak» egiteko 1. ekimenaren barruan. Euskal Herriko kasuan, lehenengo aldiz, bereizita aztertu da indarkeriak zer eragin izan zuen emakumeengan eta gizonengan,

² Egiteke dago bizikidetzaren arloko Elkarrekin Bonuen 2016ko deialdia. Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkariak eta Bizkaiko Foru Aldundiak ekarpenak egin zituzten 2014ko eta 2015eko deialdietan.

³ Ikusi II. eta III. eranskinetan aurrekontuaren banakapena eta onuradunen zerrenda, hurrenez hurren.

---

eta, txostenean ondorioztatzen denez, «Euskal Herriko kasuan giza eskubideen urraketan eragina bestelakoa izan dela emakumeengan eta gizonengan⁴». Txostenaren gai nagusizat hartu da ETak, Estatuko segurtasun-kidegoek, talde parapolizialek eta eskuin-muturreko taldeek emakumeen aurka egin dituzten giza eskubideen urraketak eta beste ekintza bortitz batzuk. Zehetasun handiz aztertu dira nazioarteko, Estatuko eta EAeko arauen esparruak eta haietatik sortzen diren betebeharrak. Horrez gain, nazioarteko esperientziak berrikusi dira, gatazkak konpontzeko eta bakegintzako prozesuetan genero-ikuspegia txertatzeko jardunbide egokien ereduak jaso nahian.

- Txosten hori lehen urratsa izan da genero-ikuspegia txertatzeko, ETak eta beste eragile batzuek Euskal Herriko kasuan eragin zituzten motibazio politikoko indarkeria eta giza eskubideen urraketak argitzeko, justiziaz epaitzeko eta biktimei erreparazioa emateko prozesuan. Txostenean adierazi duten bezala, ikuspegi hori kontuan hartu da, giza eskubideen aldeko nazioarteko tresnek erakundeek ezarri dieten betebeharra izateaz gain, bakegintza lortzeko bide bakarra delako, iragana bere osotasunean eta inor ahaztu gabe ezagutuko edo aintzat hartuko bada⁵.
- Ebaluatzaileen taldeak bat egiten du txosten horren gomendioekin, eta, bitarteko ebaluazioan adierazi bezala, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkariari proposatzen diogu gomendiook kontuan hartzeko, eta jarduketa guztietan genero-ikuspegia txertatzeko ahaleginak egiten jarraitzeko.

4.2. Autokritika

- Ebaluatzaileen taldeak nabarmendu nahi du autokritika oso baliagarria izan dela planaren sinesgarritasuna areagotzeko eta nolabait eztabaidaren alderdi zaharrak aldatzeko. Autokritikak planaren dimentsio askori eragiten die, eta Zuzendu Programaren eta horri buruz egin diren jardunaldien bidez zabaldu da. Erakundeek eta pertsonak erantzukizunak gain hartzeko konpromisoa hartu dutenez, konfiantza areagotu da, eta gai konplexu batzuei heldu ahal izan zaie.

4.3. Ikerketak, politiken oinarriak

- Bitarteko ebaluazioan jada aipatu genuen arren, berriro ere nabarmendu nahi dugu planaren ekimen gehienetan eta, bereziki, gai berriak edo korapilatsuak lantzen zituztenetan ikerketak egin direla. Gainera, kalitate eta zorroztasun handiko ikerketak izan dira, eta ekimenak onartzeko oinarria ezarri dute. Guk ez ezik, inplikaturik dauden sektoreek eta, hala dagokionean, hezkuntza-komunitateak edo sektore bakoitzeko adituek ere oso ondo iritzi diete planean egin diren txosten eta azterlanei, politika publikoa sortzeko erabilgarritzat eta egokitzat hartu dituztelako.

4.4. Nazioarteko alderdiak

- Bakegintza eta Bizikidetzaren Planak harremanetan jarraitzen du Europar Batasunarekin eta Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen Goi Komisarioaren Bulegoarekin (ACNUDH), 9. eta 10. ekimenetan antolatuta bezala. Euskal Autonomia Erkidegoa ACNUDH-ko emailea da 2015etik, Espainiako Estatuari lotuta. Europar Batasunarekiko harremana Special EU Programme Body (SEUBP) programa eta Ipar Irlandan bakegintza eta adiskidetze-prozesuak sustatzeko programa (PEACE IV) bidez egiten da. Harreman horretan esperientzien berri ematen da, eta hezkuntzaren, gazteriaren eta biktimen arloan ikasitakoa partekatzen da. Atzerapen batzuk gertatu diren arren, alderdi biek uste dute behar bezala garatzen ari dela.

4.5. Parte hartzeko mekanismoak

- Planean ezarrita zegoen Aholku Batzorde edo beste batzorde batzuen bidez ordezkari eta parte-hartzea bultzatzeko zenbait mekanismo abian jartzea. Mekanismoen funtzionamendua formal samarra izan da, eta ez dute eman espero zen balio erantsia. Etorkizunean, Bakegintza eta Bizikidetzaren Planean gai hori landu beharko dute. Horrez gain, kontuan hartu beharko dute talde berrien eta sektore gehiagoaren parte-hartzea. Txosten honetan jorratu dugun bizikidetzaren kontzeptua zabaldu beharra dago.

---

4 ARGITUZ Giza eskubideen aldeko elkartera, Motibazio politikoko indarkeria emakumeen aurka, euskal kasuan 1960-2014, Vitoria-Gasteiz, 2016, 121. or.

5 Berdin, 121. or.

5. Ondorioak

- ETAk indarkeriaren amaiera iragarri zuenetik, funtsezko aldaketak gertatu dira Euskal Herrian.
- Aldi berean 2013-2016 Bakegintza eta Bizikidetzaren Plana tresna errealista izan da, eta aldaketa horiek bul-tzatzen eta sendotzen lagundu du.
- Idazkaritzak ehuneko oso handian bete ditu bere eskumenen arabera hartu zituen konpromisoak. Gainera, bizikidetzari eta bakeari buruzko gai batzuk hizpidetzat hartzen eta haien garrantzia kontuan hartzen la-gundu du. Hala, Idazkaritzaren lana ezinbestekoa izan da, gai batzuek arreta handiagoa bereganatu de-zaten gizartearen, politikaren eta hedabideen agendan. Gai horien artean daude, besteak beste aitortza egitea gaur egungo legeetan babesik ez duten giza eskubideen urraketen biktimei, autokritika egitea eta bake-kultura eta giza eskubideak etorkizuneko gaketat hartzea.
- Behin hori esanda, agenda «zaharkituta» dagoela ere esan behar da. Hizkera berritu behar da, eta agen-da ere berriz antolatu. Herritarrak etorkizunari begira daude, eta iraganeko indarkeriak eta borrokak baino gehiago kezkatzen dituzte giza eskubideek eta globalizazio desorekatuaren ondorio kaltegarriek (migra-zio-fluxuak, errefuxiatuak, handitzen ari den desberdintasunaren arraila, klimaren aldaketa, nazioarteko terrorismoa...).
- Bakegintza eta Bizikidetzaren Planak, egun duen egituraketan, ia ibilbide osoa bete du. Hala eta guztiz ere, esan bezala, egiteke dauden funtsezko aurrerapauso batzuk egin ahal izateko, blokeo politikoa amaitu behar da, egun arte eragile esanguratsu batzuek blokeo horri eutsi baitiote (bereziki ETA eta Gobernu zentrala). Erronka horiei heltzeko, oraindik ere beharrezkoa da plana antolatzea. Hurrengo planaren oi-narriak ezartzean, kontuan hartu behar da eduki batzuk berritu eta beste batzuk errealitateara moldatu behar direla.

6. Gomendioak

- 2013-2016 Bakegintza eta Bizikidetzaren Plana bukatutakoan, guztiz ebaluatzea: batetik, planaren hasiera-ko ebaluazioan hori egitea ezarrita dagoelako, baina, bestetik, ezinbesteko oinarria izango delako azken ebaluazio oso hori 2017-2020 Ekintza Plana egiteko. Ebaluazioan bereziki aztertu behar da planak zer eragin izan duen gizartearen eta, hurrengo programazioei begira, zer ikasi den haren bidez.
- Egiteke dauden zereginak inondik ere bazter utzi gabe, ezinbesteko dugu bizikidetzaren normalizatzeko aha-legina egitea, aintzat hartuta betiere EAEko gizartearen askotarikoa dela, kultura-aniztasunean bizi dela eta testuinguru global baten barruan diharduela.
- Horrenbestez, Planaren aurreikusita zegoen ebaluazio-konpromisoari helduz eta 2017-2020 Jarduketaren Plan bat lantzeko oinarri gisa, ezinbestekoa da azterketa soziologikoa garatzea. Azterketa honek, alde batetik, Planaren agenda osatu duten gaien eta, bestetik, Jarduketaren Planaren etorkizuneko agenda osatu behar duten ikuspegiaren inguruko euskal herritarren iritzia eta sentikortasuna ezagutzeko ahalbidetuko luke.
- Adostasuna bilatzea beti onuragarria izan arren, ez da komeni puntu horretan gehiegi tematzea, eragile askok uko egiten baitiote euren konfort-guneetatik ateratzeari. Espetxe-politikaren arloan, egungo Eusko Jauriaritza sustatu nahi dugu dekretua aurrera ateratzeko ahaleginean jarrai dezan, justizia leheneratzai-lean oinarritzeko espetxe-politika, betiere beste eragile batzuekin ados jartzeko aukerak ere baztertu gabe.
- Kultura- eta hezkuntza-alderdiek ezinbestekoak izan behar lukete hurrengo planean, eta planaren edu-kiak zabaldu behar dira. Horrez gain, komeni da hezkuntza- eta kultura-eragile gehiagoren parte hartzea bilatzea. Memoria eta historiaren ikaskuntza lotu behar dira. Giza eskubideak ikasi edo irakasten direnean, sakon aztertu behar dira «guztien» eskubideak, eta eskubideen zatiezintasuna aintzat hartu behar da. Bizikidetzaren hezkuntza ikuspegi on eta zabaletik jorratu behar da, enpatiaz eta beste zein aniztasuna aintzat hartzeko jokabideaz.
- Biktimen arloan, erreparazio-jarduketak finkatu eta normalizatutakoan, biktimen egoera aintzat hartu ondo-ren eta autokritikan aurrera pausoak eman ondoren, hauxe da hurrengo erronka: esperientziak eta ikasbi-deak etorkizuneko gizartearen integrazioa, eragindako minetik ikasi ahal izateko.

- Sexuen arabera banakatutako daturik ez edukitzea oztopo izan daiteke, hurrengo planean genero-ikuspegia txertatzeko eta analisi kualitatiboa egiteko. Alderdi eta pertsona guztiak barne hartuko balira, analisi horrek atea irekiko lieke justizia-, erreparazio- eta memoria-prozesu osoei. Hori dela eta, hurrengo legealdian lehentasuna eman behar zaie datu banakatuari eta datuen azterketa kuantitatiboari eta kualitatiboari. Horrez gain, datuak adinaren arabera ere banakatzea gomendatzen dugu, ikuspegia zabalagoa izan dadin. Horrela, hobeto jakingo dugu indarkeriak nolako eragina duen emakumeen eta gizonen adinaren arabera.

7. Eranskinak

I. Eranskina

2013-2016 Bake eta Bizikidetzaren Planaren betearazpen-koadroa⁶

<i>Ekimena</i>	<i>Proiektatutako ekintzak</i>	<i>Egindako ekintzak</i>	<i>Aurrekontu exekutatu</i>
1. ekimena. Giza eskubideen urraketek eta eratorritako ekintzei buruzko txostenak egitea	1. 1960. urtetik egin diren giza eskubideen urraketek gaineko txostena. 2. Argitu gabe dauden giza eskubideen urraketek eta atentatuei buruzko txostena. 3. Txostenetik ondorioztatu diren ikerketak eta ekintzak. Txostenaren gomendioak. 4. Genero-inpaktuari buruzko txostenak. 5. Memoria historikoaren arloko lehentasunen oinarritzko programa.	1. Euskal kasuan gertaturiko giza eskubideen urraketek buruzko oinarritzko txostena 1960-2013 (2013ko ekaina). 2. 1960tik 2014ra erakunde terroristek egin zituzten heriotza-atentatuen egoera prozesalari buruzko txostena. Euskal kasua (2014ko abendua). 3. ETAK mehatxatutako pertsonak jasan duten bidegabekeriari buruzko txostena (1990-2011). - Ertzainek eta haien familiek ETArekin mehatxuaren ondorioz jasan duten bidegabekeriari buruzko txostena (1990-2011). 4. Euskal kasuan emakumeen aurka egin den motibazio politikoko indarkeriari buruzko txostena 1960-2014 (2016ko uztaila). 5. Memoria historikoaren arloko lehentasunen oinarritzko programa 2015-2016 (2014ko azaroa). - 2015-2020 aldirako EAEko Plana, hobien kokapena ikertzekoa, Gerra Zibilean desagertutako pertsonak bilatu eta identifikatzeko (2015eko azaroaren 1a). - Aranzadi Zientzia Elkartearekin sinatutako hitzarmena, pertsona desagertuak eta errepresaliatuak bilatzeko eta haien buruzko informazioa biltzeko, bai eta DNA bankua handitzeko ere (2013-2016). - Memoriaren ibilbideak: Gerra Zibilaren memoriarekin lotutako espazioen zerrenda, I. eta II. txostenak (2014-2015). - Frankismoaren biktimei aitortza egiteko ekitaldia (2016ko maiatzaren 14a). *Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua sortu ondoren, haren bitartez egin dira jarduketak batzuk, eta 2. ekimenean adierazita daude. Jarduketa osagarriak: - Giza eskubideen arloan autokritikaren pedagogia egiteko dibulgazio-programa. Zuzendu Programa (2015eko apirila). - Lehen Zuzendu jardunaldiak, iraganean egin ziren giza eskubideen urraketek buruzko autokritikaren pedagogiari buruzkoak (2015eko urriaren 30etik 31ra).	149.721 €

⁶ Aurrekontuaren exekuzio-zifrak behin-behinekoak dira. Txostena egin denean erabilgarri zeuden datuak erabili ditugu.

Ekimena	Proiektatutako ekintzak	Egindako ekintzak	Aurrekontu exekutatua
<p>2. ekimena.</p> <p>Memoriaren eta Bizikidetzaren Institutua</p>	<p>1. Legebiltzarrean Memoriaren eta Bizikidetzaren Institutuaren proposamena onartzea.</p> <p>2. Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutuaren eratzea eta irekitzea.</p> <p>3. Gogora – Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua martxan jartzea.</p>	<p>1. Eusko Legebiltzarrak Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua sortzeko 4/2014 Legea onartu zuen (2014ko azaroaren 27an).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gobernu Kontseiluak onartu zuen institutuaren hasiera, aurrekontua eta institutuko zuzendaria (2015eko ekainaren 23a). <p>2. Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua zabaltzeko ekitaldia, Memoriaren Egunean, 2015eko azaroaren 10ean.</p> <p>3. 2016ko jardun-programa onartzea (2016ko otsailaren 29a).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Memoriaren arloko elkarten arteko akordioa, memoria-ibilbideei buruz. Lehen kolonbarioa Elgoibarren egitea (2016ko apirilaren 13a). - Aranzadi Gizarte Elkartek Memoria Historikoari buruz bildutako dokumentazioa entregatzea (2016ko maiatzaren 2a). - Memoriaren Ibilbideak: Gerra Zibilaren memoriarekin lotutako espazioen zerrenda I. eta II. txostenak entregatzea, memoria historikoari buruzko ibilbide pedagogikoak egiteko (2016). - Memoria Plaza ekimen ibiltaria Bilbon, Durangon, Gasteizen, Eibarren, Tolosan eta Donostian aurkeztea 2016an. 	<p>570.860 €</p>
<p>3. ekimena.</p> <p>Terrorismoaren Biktimen Memoriarako Zentroari ekarpena egitea</p>	<p>1. Eusko Jaurlaritzak eta Espainiako Gobernuak ekimen hau indartzeko partekatzen duten Batzorde Mistoan proiektua batera diseinatzea eta definitzea.</p> <p>2. Proiektua egitea eta onartzea.</p> <p>3. Memoriarako Zentroa abian jartzea.</p>	<p>1. Eusko Jaurlaritzaren parte-hartzea, proiektua diseinatzeko eta bultzatzeko adituen batzordean.</p> <p>2. Terrorismoaren biktimak aitortu eta osorik babesteko legean ezarritakoarekin bat etorrira, Espainiako Gobernuari dagokio zentroa sortzea eta zuzentzea (57. art.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Espainiako Bankuaren Gasteizko eraikinean zentroaren lehen plaka jartzeko ekitaldia (2015eko martxoaren 24a). <p>3. Eusko Jaurlaritzak Terrorismoaren Biktimen Memoriarako Zentroko hiru ordezkari izendatzea. Lehen eratzte-bilera, 2015eko azaroaren 27an.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>En pie de foto: la mirada de la víctima. Biktimaren begirada</i> erakusketaren inaugurazioa (2016ko martxoaren 21a). 	<p>4.955 €</p>

Ekimena	Proiektatutako ekintzak	Egindako ekintzak	Aurrekontu exekutatu
<p>4. ekimena.</p> <p>Terrorismoaren biktimei laguntza, errekonozimendua eta ordaina ematea</p>	<p>1. Laguntza-ekin-tzaren ildo. Biktimei Laguntzeko Zerbitzuari, itzuli beharrik gabeko diru-laguntzen programari eta Auzitegi Nazionalen biktimei laguntzeko Bulegorako Botere Judizialaren Kontseilu Orokorrekin egindako hitzarmenari eustea.</p> <p>2. Gizarte-erakundeekiko lankidetzaren ildo. Biktimei laguntzeko elkar-teei zuzendutako diru-laguntzen deialdiari eustea, bai eta Victim del Terrorismo Fundazioarekin eta Fernando Buesa Fundazioarekin egindako hitzarmen-eri ere. Hori guztia elkar-teei eta biktimekin mintegiak eta topaketak antolatzearekin batera.</p> <p>3. Ikerketak eta azterketak sustatzeko ildoak. Urteko ikerketak eta graduondoko ikasketak egiteko UPV/EHUrekin (IVAC/KREI) sinatutako hitzarmenari eustea.</p> <p>4. Parte-hartzea sustatzeko ildo. Terrorismoaren Biktimen Partaidetzarako Euskal Kontseiluarekin koordinatuta eta lankidetzan aritzea sustatzea. Memoriaren Eguneko ekitaldiak antolatzeari eustea. Adostasuna sustatzea. Memoriaren Mapa adostasunez gara dadin sustatzea.</p>	<p>1. Laguntzaren arloko ekintza-ildo guztiak exekutatu dira. Biktimei laguntzeko, kalte-ordainak emateko, laguntzak eta itzuli beharrik gabeko diru-laguntzak emateko zerbitzuetan 815.156 € exekutatu dira.</p> <p>2. Gizarte-erakundeekiko lankidetzaren arloko ekintza-ildo guztiak exekutatu dira, besteak beste urteko diru-laguntzen deialdiak antolatzea eta planeatutako hitzarmenak sinatzea (2014-2016). Biktimei laguntzeko elkar-teei eta terrorismoaren biktimei aitortza egiteko ekitaldietan, topaketetan eta aitortza-jardunaldietan 1.417.049 € eman dira.</p> <p>3. Kriminologiaren Euskal Institutuarekin sinatzen diren urteko hitzarmenak, ikerketa zehatzak egiteko eta graduondoko ikasketak sustatzeko.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biktimen premiei eta ardurei buruzko azterlan kualitatiboa (2013). - Terrorismoaren biktimen memoriarako eskubidea (2014). - Terrorismoaren biktimekin tratatzeko eta bigarren mailako biktimizazioa saihesteko jardunbide egokien gida orokorra (2014). - Biktimen inpaktua, erresilientzia eta interpelazioa: terrorismoaren biktimen arteko eta biktimen eta unibertsitate-ikasleen arteko topaketak (2015). - Erakunde terroristen bahiketen biktimen gaineko ikerketak (1970-1997): biktimen inpaktuaren dimentsioak ikuspegi narratibotik ikusita eta aurrera egiteko faktore gakoak (2016). <p>4. Terrorismoaren Biktimen Partaidetzarako Euskal Kontseilua bederatzai aldiz bildu da, 2013ko ekainetik 2016ko ekainera.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biktimen elkar-teei ados jarrita, kontseiluaren ezaugarriak, egitekoak eta osara eraldatzeko dekretua onartzea (2016ko maiatzaren 17a). <p>4.1. Urteko parte-hartzea, Memoriaren Eguna ospatzeko ekitaldian (azaroaren 10ean).</p> <p>4.2. Memoriaren mapa amaitzea: udalerrietan terrorismoaren zein indarkeriaren biktimei aitortza egiteko eta memoria lantzeko ekimenak antolatzeko iradokizunak (2014ko maiatzaren 29a).</p> <p>4.3. Euskal kasuan izandako bizitzeko eskubidearen aurkako urraketen argazkiak, herriz herri (1960-2010). Proiektua alkateekin batera egindako ekitaldi batean aurkeztu zen, Memoriaren Maparen esparruan (2015eko irailaren 4a).</p> <p>Jarduketa osagarriak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Biktimen eskubideetatik gizartearen zereginetara</i> izeneko jardunaldia (2013ko azaroa). - Kriminologiaren Euskal Institutuaren irizpena, terrorismoaren biktimei kalte-ordainak emateari buruzkoa (2014ko urtarrilaren 13a). - Biktimen arreta pertsonalizatua eta biktimen parte-hartzea sustatzeko GERTU programa. Lekukotasunen eta biktimen arteko elkarriketa-bizipenen grabazioak ere jaso dira (2014-2016). - <i>Biktimen arloko politiken eta ekimenen kudeaketa-txostena</i> aurkeztea. Dokumentu horretan hamabost jardun-ildo zehaztuta daude (2014ko irailaren 24a). - Gobernu Kontseiluaren adierazpena, terrorismoaren biktimak izandako gobernuko kideei omenaldia egiteko eta aintzatesteko (2015eko otsailaren 20a). - <i>Terrorismoaren biktimak eta gizartea</i> jardunaldia. Lehendakariaren adierazpena, biktimei aitortza egiteko eta barkamena eskatzeko (2015eko ekainaren 4a eta 5a). - Askotariko biktimen talde batek zenbait hilabetez elkarriketan jardun ondoren eginiko <i>Eraikiz</i> dokumentua aurkeztea (2015eko irailaren 11). - Batera konpromisoa, biktimen politiketan etapa berria sustatzeko (2015eko irailaren 22a). - Terrorismoaren biktimei aitortza egiteko ekitaldi instituzionala, Donostiako Pasealeku Berrian, Donostia 2016 Europako Kultur Hiriburutzaren esparruan. Terrorismoaren Biktimen Europako Egunean egin zen; hots, 2016ko martxoaren 11n. 	2.837.004 €

Ekimena	Proiektatutako ekintzak	Egindako ekintzak	Aurrekontu exekutatua
<p>5. ekimena.</p> <p>Egungo lege-rian babesik ez duten biktimei laguntza, erre-konozimendua eta ordaina ematea</p>	<p>1. 1960tik 1978ra bitartean, motibazio politikoko indarkeria-egoeran izandako giza eskubideen urraketan ondorioz sufrimendu bidegabeak jasan zituzten biktimak aitortzeko eta biktima horiei ordainak emateko 107/2012 Lehen Dekretuaren ondorioz hasitako prozesua kudeatzea: teknika egokitzea, Ebaluazio Batzordearen irizpideen bidez aurkeztu diren txostenak kudeatzea.</p> <p>2. Babesik gabeko biktimei errekonozimendua eta ordaina emateko prozesuen azterketa egitea, bigarren dekretu bat onartzeko asmoz.</p> <p>3. Bigarren dekretua prestatzea (onartua izan dadin), 1978tik 2015era bitartean gertatu diren biktima guztiei aitortza eta ordainak emateko prozesuak osatu ahal izateko.</p> <p>4. Bigarren dekretuaren ondoriozko prozesua kudeatzea.</p> <p>5. Neurri osagarriak ezarri behar ote diren balioestea.</p>	<p>1. 107/2012 Dekretuaren aplikazioa 2013tik 2015era kudeatu zen, espedienteen izapideak barne hartuta. 3.652.096 € eman ziren biktimei zuzendutako kalte-ordainetan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Giza eskubide-urraketa pairatu dituzten eta lege-babesik ez duten biktimak aitortzeko eta ordaina emateko gogoeta jardunaldia (2013ko irailaren 29a). - Kriminologiaren Euskal Institutuak 2015eko ekainaren 12ko 107/2012 Dekretuaren aplikazioa aztertzea eta ebaluatzea. - <i>Giza Eskubideen Urraketak jasandako Biktimen Balorazio Batzordearen Txostena 1960-1978 aurkeztea</i> (2016ko otsailean). - Donostia 2016 Europako Kultur Hiriburutzaren esparruan, 107/2012 Dekretuak babesten dituen biktimei aitortza egiteko ekitaldi instituzionala (2016ko otsailaren 20a). - Estatuko Abokatutzak errekurritu egin zuen dekretu hori aldatzeko proposamena (462/2013 Dekretuan jasota). Hori dela eta, atzerapenak gertatu dira bigarren dekretuaren kudeaketan eta idazketan. <p>3. Eusko Legebiltzarrean onartzea motibazio politikoko biktimei errekonozimendua eta erreparazioa emateko Legea. Euskal Autonomia Erkidegoan 1978tik 1999ra izandako motibazio politikoko indarkeria egoeran gertatu ziren giza eskubideen urraketari heltzen die legeak (2016ko uztailaren 28a).</p>	<p>3.741.861 €</p>

Ekimena	Proiektatutako ekintzak	Egindako ekintzak	Aurrekontu exekutatu
<p>6. ekimena.</p> <p>Torturari buruzko ikerketa eta ekintza</p>	<p>1. Azterlan zientifikoa egitea.</p> <p>2. Tortura-kasuak ikertzeko ezarri behar diren protokoloei buruzko ondorioak ateratzea.</p> <p>3. Torturaren gaineko ikerketa eta ekintzarako jardun-proposamena aurkeztea.</p> <p>4. Jardun-programa garatzea.</p>	<p>1. 1960tik 2010era EAEn gertatutako torturari buruzko ikerketa, 2014ko ekainean Kriminologiaren Euskal Institutuari eskatua.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Torturari buruzko ikerketaren diseinuari eta lehen urratsei buruzko txostena (2014ko abendua). - 1960tik 2013ra EAEn gertatutako torturari buruzko ikerketa egiteko proiektuaren egoeraren gaineko txostena (2016ko apirilean). - Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritzako eta Kriminologiaren Euskal Institutuko ordezkariak Bruselan bildu ziren Torturaren eta Zigor edo Tratamendu Krudel edo Laidogarrien Prebentziorako Europar Batzordeko ordezkariekin. Bileran ikerketa-proiektuaren egoera azaldu zuten (2016ko apirilaren 28a). - <i>Tortura, tratu txar eta umiliagarrien biktimenzako egia eta aitortpena</i> UPV/EHUko uda-ikastaroan egindako jardueren laburpen-memoria (2016ko ekainaren 27a). - Ikerketaren azken emaitza, 2016ko abenduan azaltzekoa. <p>2. 107/2012 Dekretuaren esparruan adituek aurkeztutako txostena, tortura-kasuak aztertzeko protokoloei buruzkoa (2014).</p>	<p>264.969 €</p>
<p>7. ekimena.</p> <p>Eusko Legebiltzarrekin lankidetzan aritzea eta batera lan egitea</p>	<p>1. Bakegintza eta Bizikidetzaren Plana Eusko Legebiltzarrean aurkeztea eta legebiltzar-taldeek ekarpenak jasotzea.</p> <p>2. Lankidetzaren jardutea Legebiltzarrekin bizikidetzarako estrategikoak diren Jaurlaritzaren proiektu guztietan.</p> <p>3. Herritarren parte-hartzeari buruzko lankidetzaren hitzarmen bat prestatzea, sinatzea eta abian jartzea Eusko Legebiltzarrekin.</p>	<p>1. Bakegintza eta Bizikidetzarako idazkari nagusia Legebiltzarreko Giza Eskubideen Batzordera bertaratzera, planaren idazketa-prozesuari buruzko aurrerapen bat aurkezteko (2013ko martxoaren 6a).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plana proposamen gisa aurkeztea (2013ko ekainaren 11). Legebiltzarreko taldeen ekarpenak jasotzea eta hurrengo hilabeteetan bilerak egitea. <p>2. Bake eta Bizikidetzaren Ponentziak ez du aurrera egin Legebiltzarrean, legebiltzar-taldeak ados jarri ez direlako; ondorioz, ez da egin lankidetzaren handiko jarduerarik. Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak bi aldeko bilerak egin ditu alderdi politikoekin. Komunikaziorako eta balizko lankidetzarako ildoak irekita ditu Legebiltzarrekin eta legebiltzar-taldeekin.</p> <p>3. Irekiaren eta Eusko Legebiltzarrekin arteko lankidetzaren esparrua erakutsi zen, herritarren parte-hartzearen arloan (2015).</p>	<p>0 €</p>

Ekimena	Proiektatutako ekintzak	Egindako ekintzak	Aurrekontu exekutatua
<p>8. ekimena.</p> <p>Espetxe-politikan Hitzeman Programa garatzea</p>	<p>1. Espainiako Gobernuarekin elkarrizketak izatea eta akordioak lortzea.</p> <p>2. Hitzeman programa prestatzea.</p> <p>3. Presoak ordezkatzeko dituzten erakundeei programa erakustea.</p> <p>4. Erakunde laguntzaileekin adostasunak lortzea eta erabaki sendoak hartzea.</p> <p>5. Programa ezartzea.</p> <p>6. Hitzeman Programa eguneratu eta garatzeko agiria aurkeztea.</p>	<p>1. Bilerak, elkarrizketa-saiakerak eta akordioak bilatzeko ahaleginak egin ziren, baina ez da emaitzarik lortu.</p> <p>2. Hitzeman dokumentuaren zirriborroa aurkeztea: <i>Legezko bidea</i>.</p> <p>- Presoak berriro gizarteratzeko legezko prozesuei laguntza emateko programa (2014ko iraila).</p> <p>3. Hitzeman programa jendaurrean aurkeztea (2014ko urriaren 2a).</p> <p>- Zuzen Bidean elkarrizketa-proposamenari buruzko dokumentua (2014ko azaroa).</p> <p>4. Elkarrizketak egiteko eta akordioak bilatzeko aldia (2014ko urritik 2015eko martxora).</p> <p>5. Hitzeman programaren proba-esperientzia, gizarteratzeko eredu bideragarria eta legezkoa zehazteko bideratuta (2015eko ekainetik 2016ko ekainera).</p> <p>- <i>Justizia leheneratzaile eta terapeutikoa: justizia-eredu berritzaileetarantz</i> esperientzia pilotua Europako Kongresuan aurkeztea. UPV/EHUko Uda Ikastaroen esparruan antolatuta (2016ko ekainaren 16tik 18ra).</p>	<p>37.050 €</p>

Ekimena	Proiektatutako ekintzak	Egindako ekintzak	Aurrekontu exekutatuak
<p>9. ekimena.</p> <p>Europar Batasunarekiko lankidetzaren bultzatzea</p>	<p>1. Plana Europako erakundeetan aurkeztea.</p> <p>2. Lankidetzaguneak antolatzea.</p> <p>3. Definituriko programak garatzea.</p> <p>4. Ezarritako jardun-lerroak eguneratu eta garatzeko agiria aurkeztea.</p>	<p>2. Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak eta Europar Batasunaren programa bereziak kudeatzeko erakunde erantzuleak (SEUPB) antolatutako topaketa, IV. <i>Peace</i> Programan lankidetzaren proiektuak zehaztu ahal izateko (2014ko 21etik 24ra arte).</p> <p>3. Lankidetzaren programa gazteriaren, hezkuntzaren eta biktimen arloetan garatzea 2015eko <i>Peace</i> Programaren esparruan. Europako erakundeek IV <i>Peace</i> Programari eman behar zioten onarpena atzeratu zen, eta, hartara, programa ez zen abian jarri 2016ra arte.</p> <p>- Elkartrukerako topaketa Ipar Irlandan. 2016ko bigarren hiruhilekoan egitekoa zen.</p> <p>Jarduketa osagarriak:</p> <p>- Flandrian memoriaren eta bakegintzaren alde jarduten duten bi erakundetako ordezkariak Euskadira bidaiatu zuten (2016ko maiatzaren 16tik 17ra).</p> <p>- Nazio Batuen Erakundeko Turismoaren Mundu Erakundeak turismoari eta bakegintzari buruzko proiektu bat garatzeko akordioa, Flandriako eta Ipar Irlandako gobernuekin elkarlanean. Euskal Herriko Unibertsitatearen «Kultur Paisaiak eta Ondarea» UNESCO Katedrak ere parte hartzen du (2016).</p>	59.853 €
<p>10. ekimena.</p> <p>Lankidetzaren Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen Goi Komisarioaren Bulegoarekin</p>	<p>1. 2013ko Memoranduma sinatzea eta Bakegintza eta Bizikidetzaren Plana bidaltzea ebalua dezaten.</p> <p>2. 2014ko Memoranduma sinatzea eta 2013ko balorazio-txostena jasotzea.</p> <p>3. 2015eko Memoranduma sinatzea eta 2014ko balorazio-txostena jasotzea.</p> <p>4. 2016ko Memoranduma sinatzea eta 2015eko balorazio-txostena jasotzea.</p>	<p>2. Memoranduma sinatzea (2014ko urriaren 1a).</p> <p>- 2015-2016 Memoria Historikoaren arloko Lehenetsunaren Oinarriko Programa bidaltzea, egia, justizia eta ordaina jasotzeko eskubideak eta berriz ez gertatzeko bermeak sustatzeko errelatore bereziak azter zezan (2014ko urria).</p> <p>3. Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioarekiko harremana 2015ean eta 2016an (OACNUDH), diru-laguntza izendun baten bidez.</p> <p>- Tailerra, Kultura Eskubideak sustatzeko Nazio Batuen errelatore bereziarekin: <i>Iraganaren erabilera: nola idazten eta irakasten den historia gizarte zatituetan eta gatazka osteko egoeretan</i> (2015eko martxoaren 5ean, Bilbon)</p> <p>- Bilera eta ikastaroa Genevan, giza eskubideak babesteko mekanismoei buruz, EAEko administrazio publikoetako teknikariei zuzenduta (2015eko iraila).</p> <p>- EAE lehenengo aldiz emaile gisa agertu zen OACNUDH-ren 2015eko Jardueren Memorian. Espainiako Estatuaren ekarpenarekin lotuta agertu zen (2016).</p>	60.000 €

<i>Ekimena</i>	<i>Proiektatutako ekintzak</i>	<i>Egindako ekintzak</i>	<i>Aurrekontu exekutatua</i>
11. ekimena. Euskal unibertsitateen ekarpen partekatua	1. Elkarrekin definitzea proiektuaren xedea, bakegintzaren eta bizikidetzaren premien arabera. 2. Lana gauzatzea. 3. Ondorio praktikoak ateratzea. 4. Ekimen hau berrargitaratzeko aukera eta egokitasuna aztertzea.	1. 2014-2016 Esparru Akordioa sinatzea EAEko hiru unibertsitateekin (2014ko urtarrilaren 8a). 2. <i>Gizarteratzea eta ETAko presoak: horien egungo egoerari buruzko azterketa juridikoa eta etorkizuneko orientazioak</i> txosten akademikoa eta tekniko-juridikoa. Egileak: UPV/EHU, Deustuko Unibertsitatea, Mondragon Unibertsitatea (2014ko abendua). 3. 2015ean egin zen Ahotsak Proiektuaren ondorioak aurkeztea. Proiektuaren helburua: ikasleen artean gogoeta-prozesua bultzatzea, terrorismoaren, indarkeriaren, giza eskubideen urraketan eta bakegintzaren gainean. Ikus-entzunezko euskarriak eta elkarrizketa-guneak erabili ziren (2016ko apirilaren 18a). 4. Memoriarako eta bakegintzarako parte-hartzea sustatzeko tresna bat eraikitzeko 2016ko proiektuaren oinarriak aurkeztea. Tresnaren xede-erabiltzaileak: udaletxeak eta gizarte-erakundeak (2016ko lehenengo sei hilekoa).	170.556 €

Ekimena	Proiektatutako ekintzak	Egindako ekintzak	Aurrekontu exekutatuak
<p>12. ekimena.</p> <p>Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen alde ERTZAINZAK duen Konpromiso Sozialaren jarraipena egitea.</p>	<p>1. Ekimena sustatzeko eta dinamizatzeko lantaldea izendatzea.</p> <p>2. Bizikidetzaren demokratikoa lortzeko, giza eskubideei eta oinarri etikoei buruzko poliziak duen prestakuntza-programa eguneratzea eta garatzea.</p> <p>3. Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen alde ERTZAINZAK duen Konpromiso Sozialaren jarraipenaren ekimenak eta helburuak zehazteko partaidetza programa abian jartzea.</p> <p>4. ERTZAINZAK duen Konpromiso Sozialaren Programa aktibatzea, edukioak eta jarraipen eta ebaluazio tresnak ezarri.</p>	<p>1. Lan-talde zehatza sortzea (2014ko apirilaren 2a).</p> <p>2. eta 4. Arkauteko Akademiako Segurtasun Sailaren ekimen itunduak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Amnistia International-en ikastaroa, giza eskubideei buruzkoa (2014ko martxoaren 1a). - Giza eskubideei buruzko prestakuntza-ikastaroak (2014-2015). - Promozio berriei zuzendutako prestakuntza-ikastaroak (2015-2016). - Hezitzaileak prestatzeko ikastaroak (2015-2016). - Etengabeko prestakuntzarako ikastaroak (2015-2016). - Barneko hedapen- eta sentsibilizazio-ekintzak eta kanpoko hedapenerako ekintzak (2014), Parez-Parez jardunaldien bitartez (2015-2016). - Segurtasunari eta giza eskubideei buruzko nazioarteko jardunaldia. <i>Ertzaintzaren eredu eta giza eskubideetako erakundearen balorazio onak</i> (2016ko maiatzaren 5a). <p>* Eusko Jaurlaritzaren Segurtasun Sailak gain hartu zuen ekintza horien finantzazioa, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiarekin ados jarrita.</p>	0 €

<i>Ekimena</i>	<i>Proiektatutako ekintzak</i>	<i>Egindako ekintzak</i>	<i>Aurrekontu exekutatua</i>
<p>13. ekimena.</p> <p>Lankidetzako publiko-soziala euskal elkartearen sarearekin</p>	<p>1. Akordioa prestatu eta sinatzea euskal elkartearen sarearekin Gizalegez Akordioaren gainean.</p> <p>2. Lankidetzako hitzarmen eta -akordioak prestatu eta sinatzea beste erakunde batzuekin, Elkarrekin Bonuen Programa sustatzeko.</p> <p>3. Elkarrekin Bonuen Programa martxan jartzea.</p> <p>4. Elkarrekin Bonuen Programa eguneratu eta garatzeko dokumentua aurkeztea.</p>	<p>1. Gizalegez Akordioa aurkeztea, Eusko Jaurlaritzaren eta hezkuntza-komunitatearen arteko bizikidetzako sustatzeko (2013ko urriaren 1a).</p> <p>2. eta 3. 110/2014 Dekretuak Elkarrekin Bonuen Programa arautzen du. Programak honako hiru alor hauetan sustatzen ditu euskal elkartearen sareko hainbat erakunderen arteko lankidetzako espazioak: hezkuntzan, herritarren parte-hartzean eta tokiko bizikidetzan (2014ko ekainaren 17a).</p> <p>4. Elkarrekin Bonuen Programaren eguneraketa 2015. eta 2016. urteetako deialdiaren aginduetan jasota dago. Ikus 14., 15. eta 16. ekimenak.</p> <p>Jarduketa osagarriak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Guztira 2.820.000 € eman ziren diru-laguntzetan. Memoria historikoaren, bakegintzaren, bizikidetzaren eta giza eskubideen alde jarduten duten elkartei zuzendu zitzaizkien (2013-2016). - <i>Hiritar Pluraltasuna. Bakea eraikitzea gizartearen oinarrian</i> jardunaldiak, AiPAZ-ek (Asociación Española de Investigación para la Paz) antolatuta (Bilbon, 2014ko abenduaren 12tik 13ra). 	3.429.044 €
<p>14. ekimena.</p> <p>Herritarren parte-hartzea sustatzea</p>	<p>1. Herritarren parte-hartzeari buruzko esparru-agiria aurkeztea.</p> <p>2. Herritarren parte-hartzea bultzatzeko ekimenak abian jartzea.</p> <p>3. Hitzartutako jardun-lerroak eguneratu eta garatzeko dokumentua aurkeztea.</p>	<p>2. Parte hartzeko politikak hiru ardatz bitartez antolatu ziren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lankidetzako publiko-soziala, Elkarrekin Bonuen Programaren bidez. 95.300 € eman ziren 2014. eta 2016. urte bitartean. - Eusko Jaurlaritzaren parte-hartzerako tresnak (adibidez, Irekia). - Foru-aldundiekin eta udalekin akordioak lortzea, parte-hartzea bultzatzeko (ikus 15. ekimena). <p>Jarduketa osagarriak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Memoria Plaza programa, herritarren parte-hartzea sustatzeko (2015-2016). - Bake-prozesuetan herritarren parte-hartzea aztertzeo lana, Lokarri-ri eskatuta. (2015eko abendua). 	179.758 €

Ekimena	Proiektatutako ekintzak	Egindako ekintzak	Aurrekontu exekutatu
<p>15. ekimena.</p> <p>Udal eta aldundiekin bizikidetzaren aldeko akordioak adostea</p>	<p>1. Foru-aldundi bakoitzarekin, EUDELekin eta udalekin egin behar ziren akordioak zehaztea.</p> <p>2. Erakunde arteko akordioak abian jartzea.</p> <p>3. Hitzartutako jardun-lerroak eguneratu eta garatzeko dokumentua aurkeztea.</p>	<p>1. Bizkaiko Foru Aldundiarekin akordioa egitea, Aldundiaren ekarpen zehatzarekin Elkarrekin bonu-programa betetzeko (2014).</p> <p>2. Elkarrekin bonu-programa eguneratu eta garatzea. 53.655 € eman ziren 2014. eta 2015. urte bitartean.</p> <p>- Udalei urteko diru-laguntzak ematen jarraitzea, bakegintzaren, bizikidetzaren eta giza eskubideen aldeko ekintzak gara ditzaten. 1.200.000 euroko aurrekontua. (2013-2016).</p> <p>Jarduketa osagarriak:</p> <p>- EUDELekin eta hiru foru-aldundiekin bilera bat egitea, <i>Bakearen eta bizikidetzaren aldeko politikak udal esparruan garatzeko iradokizunak</i> dokumentua aurkezteko (2016ko martxoaren 21a).</p>	1.499.655 €
<p>16. ekimena.</p> <p>Jardun-lerro osagarriak bultzatzea heziketa formalaren eremuan</p>	<p>1. Hezkuntzaren erki-degoko Gizalegez Akordioa prestatu eta garatzea.</p> <p>2. Hezkuntza-espe-rientziei jarraipena emateko plana onartzea eta sustatzea, biktimen testigantzen bitartez.</p> <p>3. Webguneak eta Eskola Bakegune berritzea, eguneratzea eta optimizatzea.</p> <p>4. Hezkuntza Sailaren, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren eta gizarte- nahiz hezkuntza-arloko eragileen arteko lankidetzaren adostea</p> <p>5. Aurreko jardun-ildoak eguneratze-ko eta garatzeko dokumentua aurkeztea.</p>	<p>1. Gizalegez Akordioa aurkeztea, Eusko Jaurlaritzaren eta hezkuntza-komunitatearen arteko bizikidetzaren sustatzeko (2016ko urriaren 1a).</p> <p>2. Adi-Adian Hezkuntza Moduluaren Programan (eskoletan biktimen lekukotasunak entzuteko) 132 saio egin ziren, eta 5.171 ikaslek parte hartu zuten (2014-2016).</p> <p>3. Eskola Bakegune webgunea eguneratzea (2014-2016).</p> <p>4. Gizalegez Akordioaren jarraipena egitea, hezkuntza-eragileekin 2015ean eta 2016an izandako bileren bitartez.</p> <p>- Elkarrekin Bonuen Programa exekututzea (562.940 €) hezkuntza-arloan (2014-2016).</p> <p>5. Adi-Adian programaren garapenaren balantze-txostena; bertan ezartzen dira eguneratze-ardatzak. Legebiltzarrari eman zitzaion. (2014ko abenduaren 19a).</p> <p>Jarduketa osagarriak:</p> <p>- Udako ikastaroa Unibertsitate Konplutentsean: <i>El fin de ETA y la recuperación de la convivencia en el País Vasco</i> (El Escorial, 2014ko ekainaren 30etik uztailaren 2ra).</p> <p>- Udako ikastaroa Unibertsitate Konplutentsean: <i>Propuestas de futuro para la convivencia en una Euskadi sin ETA</i>. (El Escorial, 2016ko uztailaren 4tik 6ra).</p> <p>- Udako ikastaroa UPV/EHU: <i>Bakearen eraikuntza: historiaren ikuspegia</i> (Donostia, 2016ko irailaren 12an eta 14an).</p>	728.093 €

<i>Ekimena</i>	<i>Proiektatutako ekintzak</i>	<i>Egindako ekintzak</i>	<i>Aurrekontu exekutatua</i>
<p>17. ekimena.</p> <p>Jardun-lerro espezifikoak bultzatzea gazteriaren, kulturaren eta heziketa ez-formalaren eremuan</p>	<p>1. Akordioa prestatu eta sinatzea Gazteriaren Kontseiluarekin.</p> <p>2. Lau jardun-lerroen lehen fasea martxan jartzea:</p> <ul style="list-style-type: none"> -prestakuntza-programa -truke-espazioa -gazte eta elkar-teen topaketa -erreferentzien funtsa. <p>3. Jardun-lerro horiek eguneratu eta garatzeko agiria aurkeztea.</p>	<p>1. EAEko Gazteriaren Kontseiluarekin elkarlanean aritzeko hitzarmena sinatzea, eta Jarraipen Batzordea sortzea (2014ko ekainaren 6a).</p> <p>2. Lau jardun-lerroak garatzea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bizikidetzaren, giza eskubideen eta gatazken konponbidearen arloan prestakuntza zehatza jasotzeko programa (2014ko azaroa). - Bakeahots gune irekia martxan jartzea eta hedatzea. Pertsona gazteek eta gazteen taldeek lekukotasunak, esperientziak eta ikuspegiak bidal ditzakete zenbait formatutan (2014). - Elkarte eta gazteen topaketa, bakegintzaren eta bizikidetzaren gaineko ikuspegiak partekatze eta iraganeko esperientzien, gaur egun garatzen ari diren proiektuen eta etorkizunerako ideien berri emateko (2014). - Literaturari, antzerkiari, zinematografiari eta abarrei buruzko erreferentzia-funtsa sortzea. Ikuspegi pedagogikotik, lan horiek bake-kultura eta bizikidetzaren sustatzeko baliagarriak izango direlakoan (2014). <p>3. Lankidetzaren Hitzarmena berritzea. Jarduerak eguneratzea eta jarduera berriak sortzea (2015eko uztailaren 21a).</p> <p>3.1. 2016ko diru-laguntza izenduna.</p> <p>Jarduketa osagarriak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Giza eskubideen defendatzaileak Euskal Autonomia Erkidegoan babesteko programa (2013-2016). - Euskal Autonomia Erkidegoan erlijioen aniztasuna ondo kudeatzeari buruzko txostena (2015eko abendua) eta jardunaldia (2016ko martxoaren 2a). - Zentsuraren aurkako jaialdiari laguntzea (2015). 	605.250 €

Ekimena	Proiektatutako ekintzak	Egindako ekintzak	Aurrekontu exekutatua
<p>18. ekimena.</p> <p>Gizartea sentiberatzea eta komunikabide publikoen konpromisoa lortzea</p>	<p>1. Sentsibilizazio-programak diseinatzea urtero.</p> <p>2. 2014-2016 aldiko EiT Brekiko lan-kidetzaren esparrua definitzea.</p> <p>3. Abenduaren 10ean urtero ospatzen den Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren eta René Cassin sariaren inguruko lan-plangintzaren urteko diseinua.</p>	<p>1. eta 2. EiT Brekin lan-kidetzaren aritzeko esparru-akordioa 2014-2016 sinatzea (2014ko urriaren 31).</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Oinatz galduak</i> izeneko telesaila egitea eta zabaltzea, ikuspegi kritikoz gogora ekartzeko 1960tik 2016ko maitzera arte terrorismoari, indarkeriari eta giza eskubideen urraketei lotuta izandako gertakizunak. - Jardunaldi tekniko-akademikoa eta informazio-monografikoa zenbait multimedia euskarritan: <i>Hedabideak eta Bakea eta Bizikidetzaren</i>. (2016ko apirilaren 27a). <p>3. Urtean-urtean elkarrekin egiteko lan-planak diseinatzea eta exekutzea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - René Cassin sariaren urteko entrega. Giza Eskubideen sustapena, defentsa eta hedapena saritzen da (2013-2016). - Urteko komunikazio-kanpaina, abenduaren 10ean (gutxi gorabehera). Giza Eskubideen Nazioarteko Eguna (2013-2016). <p>Jarduketa osagarriak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zinexit, elkarbizitzaranzko zine-erakusketa. Urtero egiten da. (2013-2016). - Honako dokumental hauek egiteko laguntza: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Reconciliación</i> (2014) - <i>El Reencuentro</i> (2014) - <i>El valor de la autocrítica</i> (2015) - <i>Batallón Gernika. Askatasunaren ametsa – esperanza de libertad (1945-2015)</i> (2015) - <i>Aldana 1980, isiltasun eztanda</i> (2016) 	549.445
		GUZTIRA	14.888.075 €⁷

7 Behin-behineko guztizkoa, txostena egitean erabilgarri zeuden datuak erabili baitira.

II. Eranskina

Aurrekontu-exekuzioa⁸

2013-2016 Bakegintza eta Bizikidetzaren Planean jasotako III. fitxan adierazi bezala, guztira **19.434.000 euro** aurrekontua ezarrita zegoen. Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak eman dituen behin-behineko datuen arabera, 2013. eta 2016. urte bitartean **14.888.075 euro** exekutatu dira. Legealdi osorako ezarritako aurrekontu osoaren % **77** hartzen du zenbateko horrek. Aurrekontuaren exekuzio-maila egokitzat hartzen da, % 100era ez iritsi arren.

Lehen urtean, 2013an, eta azken urtean, 2016an txikiagoak izan ziren exekuzio-ehunekoak (% 17 eta % 23, hurrenez hurren), legealdiaren hasierako eta amaierako urteak baitira.

Biktimei laguntza, aitortza eta erreparazioa ematea

Bakegintza eta Bizikidetzaren Planeko 4. eta 5. ekimenetan, hurrenez hurren, eman ziren terrorismoaren biktimei eta motibazio politikoko indarkeriaren biktimei laguntza, aitortza eta erreparazioa emateko politiketan. Horrek osatzen du planaren aurrekontu exekutatuaren .

Laguntzak, bonuak, hitzarmenak eta emandako diru-laguntzak

Bake eta Bizikidetzaren Planak dituen 18. ekimenen bidez **8.572.232 euro**⁹ bideratu dira, zenbait erakunde, elkarte eta erakunde publikori laguntzak, bonuak, hitzarmenak eta diru-laguntzak emateko. III. eranskinean jaso da laguntzen, bonuen, hitzarmenen eta diru-laguntzen hartzaileen zerrenda. 2013tik 2016ko abuztuaren 31ra bitarte eman dira.

Laguntzak eta bonuak eskatzeko deialdi ofizialak:

Arestian aipatu dugun zifra horretatik, 2016ko abuztuaren 31n, Bake eta Bizikidetzaren Planak 5.771.895 euro erabilia ditu herritar zibilen erakundeei, udalei eta tokiko erakundeei laguntzak eta bonuak emateko. Horretarako, urteko deialdi ofizialak egin dira. Honako arlo hauek jorratu dira:

- a) 2013. eta 2016. urte bitartean, **1.040.000 euro eman zitzaien terrorismoaren biktimei arreta, elkartasuna eta laguntza eskaintzen dizkieten erakundeei eta elkarteei.**
- b) **4.020.000 euro** eman zitzaien **bakearen, bizikidetzaren, giza-eskubideen alde eta memoria historikoa berreskuratzearen arloan jarduten duten gizarte-erakundeei eta tokiko erakundeei.** Urteko hiru deialdi egin dira, bereizita.

- **Bakearen eta bizikidetzaren arloko** erakundeei emandako laguntzak.

2013-2016	2.400.000 euro
-----------	----------------

- **Memoria historikoa** berreskuratzearen arloko erakundeei emandako laguntzak.

2013-2016	420.000 euro
-----------	--------------

- **Tokiko erakundeei** eman zitzaizkien laguntzak, bakeari, bizikidetzari eta giza eskubideei buruzko programak sustatzeko

2013-2016	1.200.000 euro
-----------	----------------

- c) **Elkarrekin Bonuen Programaren** bidez, elkarten sarearen, hezkuntza-zentroen eta erakunde publikoen arteko lankidetzaren ekintzak ugaritu nahi dira. 2014tik 2016ko abuztura¹⁰, **711.895 euro** bideratu ziren, hezkuntza-, tokiko bizikidetzaren eta herritarren parte-hartzearen arloetan egindako proiektuei laguntza osagarriak emateko. 2014. eta 2015. urte bitartean, Bizkaiko Foru Aldundiaren ekarpen osagarriak jaso ziren programan.

Zehazki, laguntza osagarria «bonu» bat ematean datza, eta hezkuntzaren, tokiko bizikidetzaren edo

---

⁸ Eranskin honetan jaso diren zifrak eta ehunekoak behin-behinekoak dira. Txostena egitean erabilgarri zeuden datuak oinarri hartu dira.

⁹ Zifra horretan ez da sartu biktimei zuzendutako kalte-ordainik.

¹⁰ Tokiko Bizikidetzarako 2016ko Elkarrekin Bonuak eskatzeko deialdia egiteke dago.

herritarren parte hartzearen arloetan prestakuntza edo dinamizazio zerbitzuetan jardundako eta justifikatutako ordu bakoitzeko. Zerbitzuen hartzailleak eskolak, udalak edo bestelako erakunde batzuk izan daitezke. Gaiak, besteak beste, bakegintzaren kultura, giza eskubideak, biktimekiko elkartasuna, adiskidetzea edo gatazken konponketa izaten dira¹¹».

Hurrengo deialdietan nabarmena izan da bonuen eskatzaileen eta esleipenen kopuruaren gorakada. Horrek agerian utzi du laguntza eta kooperazio publiko-sozialeko modalitate horrek sortzen duen interesa. Ildo horretatik, lehenengo bi deialdietan (2014an eta 2015ean) herritarren parte-hartzeari bideratutako aurrekontuaren % 29 eta % 30 baino ez zen exekutatu, hurrenez hurren. 2016an, ordea, aurrekontuaren % 100 exekutatu da. Hezkuntza-arloan, hauxe izan da aurrekontuaren exekuzioaren bilakaera: 2014an, % 26; 2015ean, % 99; eta 2016an, % 100.

Hala eta guztiz ere, tokiko bizikidetzaren arloan, 2014an eta 2015ean erabilgarri zegoen aurrekontuaren % 11 eta % 9 baino ez zen exekutatu. Tokiko bizikidetzarako 2016ko bonuak eskatzeko deialdia irailean egingo da. Txosten honetan ezin izan da zehaztu zergatik izan den txikia tokiko arloan bonuen programaren exekuzioa. 2016ko deialdian ere exekuzio-tasak antzekoak baldin badira, foru-aldundiekin batera azterketa eta balioespena egin beharko lirateke, argitzeko arrakasta-tasa zergatik den horren txikia.

- Elkarrekin Bonuak. Parte-hartzearen arloa.

2014-2016 95.300 euro

- Elkarrekin Bonuak. Tokiko bizikidetzaren arloa.

2014-2015 53.655 euro

- Elkarrekin Bonuak. Hezkuntzaren arloa.

2014-2016 562.940 euro

---

11 110/2014 Dekretua, ekainaren 17koa, Elkarrekin Bonuen Programa arautzen duena.

III Eranskina

Bonuen, Hitzarmenen eta Diru-laguntzen onuradunen zerrenda
2013-2016¹²

Elkarteak, Fundazioak, Sindikatuak eta Gizarte erakundeak

- Aculco Euskadi
- Asociación Alavesa de Madres y Padres Separados (AMAPASE)
- Arabako Gizarte Laneko Elkartea (AGLE)
- Ahaztuen Oroimena Markinaldeko Frentea 1936
- Aisibizia Elkartea
- Aldapa Haundi Kultur Elkartea
- AMPA A.P.Y.M.A. Etorkizuna Guraso Elkartea
- AMPA Landarra. IES Arrigorriaga
- AMPA IES San Adrián BHI
- Argilun Kultur Elkartea
- Argizai Eskaut Taldea
- Arma Plaza Fundazioa
- Bakerako Lankidetzaz Batzarra
- Askatasunarte
- Asociación de Amigos de las Artes Escénicas-Amares Elkartea
- Asociación Amigos y Amigas de la RASD Alava
- Asociación pro derechos humanos ARGITUZ
- Asociación AVIDNA
- Asociación Bozak – Mujeres por el Derecho a la Comunicación
- Asociación Centro Universitario para la Transformación de Conflictos, GEUZ
- Colectivo Latinoamericano de Refugiad@s-BACHUE
- Asociación Cultura Abierta – Kultura Irekia
- Asociación Cultural Trueba Kultur Elkartea
- Asociación Española para el Derecho Internacional de los Derechos Humanos
- Asociación Española de Investigación para la Paz (AIPAZ)
- CEAR Euskadi, Errefuxiatuen Laguntzarako Batzordea
- Clara Campoamor Elkartea
- Asociación para la Cooperación al Desarrollo – Afric Forum
- Asociación Cultural Eurocampus
- Asociación Cultural Gitana Kale Dor Kayiko
- Asociación Cultural para la Integración, Derechos Humanos, Educación, Arte y el Deporte
- Hego Izarra Kultur Elkartea
- Irudi Berria Kultur Elkartea
- Zinhezba Kultur Elkartea
- Asociación para la Defensa de la Dignidad Humana (ADDH)
- Asociación para Desarrollo Comunitario-Umeak Kanean
- Asociación Ekuale para el Desarrollo de la Justicia Comunitaria
- El Taller de Gepetto Elkartea
- Asociación Gerediaga Elkartea
- Goitibera Elkartea
- Hegoak-Alde Elkartea
- Asociación de Innovación Cultural Moviltik, Móviles para el Cambio
- Jatorkin Elkartea
- Asociación Jorge Adolfo Freyter Romero
- Lur Gozoa Elkartea
- Asociación Matiz. Educación en Valores para una Convivencia Social, Económica
- Asociación de Mediación de Euskadi (AMEKADI)

---

12 2016ko abuztuaren 30era arteko bonuen, hitzarmenen eta diru-laguntzen onuradunak sartu dira

- Asociación por la Convivencia “Elkarbizitza” Elkartea
- Asociación de Psicopedagogía de Euskadi (APSIDE)
- Asociación Psicosocial para la Igualdad Aizan
- Asociación República Irunesa Nicolás Gerendiain
- Asociación Socioeducativa Orientalan
- Asociación Susterra para la Promoción Humana y el Desarrollo Comunitario
- Asociación Tiempo Libre Carmelitas Atsedeen Taldea
- Asociación Vasca de Deportistas contra la Droga – Deportistas sin Fronteras
- Asociación Vasca de Mediación Bitar-Bask
- Asociación de Víctimas del Genocidio de Donostia (AVICGE)
- Ayuda a Niños y Niñas de Chernobil Ukraina-Gaztea
- AZTARNA - Asociación de Etnología y Difusión Cultural del Alto Nervión
- Baskale Elkartea
- Bilbao Historiko Elkartea
- Bitarbask
- Bitarte
- Bizigay Eusko Abertzaleon Sexu Askapenerako Alkartasuna
- Brigadas Internacionales de Paz (PBI)
- Bultzain. Asociación de Acogida de Personas con Problemas de Exclusión Social
- Centro de Atención a Gays, Lesbianas y Transexuales - ALDARTE
- Centro de Información de Infancia, Juventud y Mujer de Euskadi María Cambrils
- Centro Juvenil María Auxiliadora
- CIDEK
- Coordinadora Gesto Por la Paz
- Euskadiko Gazteriaren Kontseilua
- Dar-dar Produkzioak Gizarte Ekimenezko Kooperatiba
- Demagun Hausnarketarako Taldea
- Diócesis de San Sebastián
- Donostiako Frankismoaren Genozidioaren Biktimen Elkartea
- EDEX Centro de Recursos Comunitarios
- Ekai Center Fundazioa
- Ekimen 2000
- Elkasko - Asociación Vizcaína de Investigación Histórica
- Emigrados sin Fronteras
- Erain Elkarteko Osasun Mentala - Sociedad Cooperativa Pequeña
- ERK – Proyectos Promoción de Colectivos en Exclusión Social
- Erkibe Kultur Elkartea
- Euskalerriko Eskautak Bizkaia
- Euskalerriko Eskautak Federakuntza Trebeak
- Euskal Herriko Ahozko Ondarearen Elkartea
- Euskal Herriko Giza Eskubideen Behatokia
- Eusko Ikaskuntza
- Eusko Ikaskuntzaren Euskomedia Fundazioa
- Eusko Lurra Fundazioa
- Etxerat A.E.
- Federación de Asociaciones de Defensa y Promoción de los Derechos Humanos
- Federación Bosko Taldea de Euskadi
- Federación Católica de Padres de Familia y Padres de Alumnos de Bizkaia (FECAPP)
- Federación Libre de Asociaciones de Padres de Alumnos de Guipuzcoa (FEGUIAPA)
- Foro de Asociaciones de Educación en Derechos Humanos y por la Paz
- Lehendakari Agirre Fundazioa – Agirre Center
- Anesvad Fundazioa
- Asmoz Fundazioa
- Baketik Fundazioa
- Fundación Cultura de Paz
- EDE Fundazioa
- Euskal Memoria Fundazioa
- Gizagune Fundazioa
- Harribide Fundazioa
- Itaka-Escolapios Fundazioa

-
- Jesús María Leizaola Fundazioa
  - José Unanue Fundazioa
  - Juan de los Toyos Fundazioa
  - Leonardo Genozidioaren Fundazioa
  - Gernikako Bakearen Museoa Fundazioa
  - Fundación Museo de la Minería del País Vasco
  - Oreki Fundazioa
  - Fundación Popular de Estudios Vascos
  - Fundación Social Ignacio Ellacuria
  - Fundación de Trabajadores de la Siderurgia Integral
  - Ganbo Iturri K.E.
  - Gebehatokia Giza Eskubideen Behatokia
  - Gerediaga Elkarte
  - Gernika Garretan Kultur Alkartea
  - Gernika Gogoratzuz
  - GITE-IPES Instituto para la Promoción de Estudios Sociales
  - GKE Pausumedia
  - Gogoan Sestao Elkarte
  - Goldatu Elkarte Sozio Kulturala
  - Gozaldi Gazte Elkarte
  - Hamaika Bide Elkarte
  - Harresi Kulturala Elkarte
  - Heber Elkarte
  - Herriari Egia Elkarte
  - Hezkide Eskola
  - Ikertze Kultur Elkarte
  - INSOLA Asociación de Inserción/Reeducación Social
  - Iratzar Fundazioa
  - Itaka – Escolapios
  - Instituto Estudios Internacionales País Vasco Francisco de Vitoria
  - Instituto para la Promoción de Estudios Sociales
  - Intxorta 1937 Kultur Elkarte
  - Karraderan
  - KCD ONGD. Cultura, communication y desarrollo
  - Kiribil Sarea
  - La Fundación
  - Landetxa Auzo Elkarte
  - Larrañaga Kolektiboa Kultur Elkarte
  - Lau Haizetara Gogoan
  - Lenbur Fundazioa
  - Lokarri, Akordioaren eta Kontsultaren aldeko herritarren sarea
  - Manu Robles Arangiz Fundazioa
  - Mario Onaindia Fundazioa
  - Matxitxako Kultur Elkarte
  - Médicos Sin Fronteras
  - Mugen Gaietik
  - Mujeres de Colores para la Paz y la Convivencia
  - Músicos Solidarios Sin Fronteras
  - Pikor Kultur Elkarte
  - Portugaleteko Aisialdi Sarea
  - Ramón Rubial Fundazioa
  - Sabino Arana Fundazioa
  - SARE (Konponbidearen eta Giza Eskubideen Aldeko Sare Herritarra)
  - Save the Children
  - Shareak Kultur Elkarte
  - SOS Racismo Gipuzkoa
  - SOS Racismo Bizkaia
  - Suspergintza Elkarte
  - Torturaren Aurkako Taldea
  - Unión General de Trabajadores (UGT-Euskadi)

- Unión Sindical Obrera (USO)
- Umeak Kolean
- UNESCO Etxea

Biktimen elkarteak

- Asociación 11-M Afectados por el Terrorismo
- Asociación Andaluza de Víctimas del Terrorismo (AAVT)
- Asociación Cuerpos y Fuerzas de Seguridad del Estado Víctimas del Terrorismo (ACFSE)
- Asociación para la Defensa de la Dignidad Humana (ADDH)
- Asociación Dignidad y Justicia
- Asociación de Ertzainas y Familiares Víctimas del Terrorismo (ASERFAVITE)
- Asociación Extremeña de Víctimas del Terrorismo (AEVT)
- Asociación Plataforma de Apoyo a las Víctimas del Terrorismo (APAVT)
- Asociación Riojana de Víctimas (ARVT)
- Asociación de Víctimas 3 de Marzo – Martxoak 3 Elkarte
- Asociación Víctimas del Terrorismo (AVT)
- Asociación Víctimas del Terrorismo de la Comunidad Gallega (AGAVITE)
- Asociación Víctimas del Terrorismo de la Comunidad Valenciana (AVTCV)
- Asociación Víctimas del Terrorismo de la Región de Murcia
- Asociación Víctimas del Terrorismo Santiago Apóstol
- ZAITU Elkarte
- Terrorismoaren Biktimen Euskadiko Elkarte (COVITE)
- Fernando Buesa Blanco Fundazioa
- Gregorio Ordoñez Fundazioa
- Miguel Ángel Blanco Fundazioa

Udalak eta tokiko erakundeak

- Abanto-Zierbenako Udala
- Alegria-Dulantziko Udala
- Amorebieta-Etxanoko Udala
- Amorotoko Udala
- Amurrioko Udala
- Erandioko Udala
- Arrigorriagako Udala
- Aiarako Udala
- Bakioko Udala
- Balmasedako Udala
- Berangoko Udala
- Erandioko Udala
- Azkoitiako Udala
- Azpeitiako Udala
- Balmasedako Udala
- Barakaldoko Udala
- Barrikako Udala
- Beasaingo Udala
- Berangoko Udala
- Berrizko Udala
- Bilboko Udala
- Kanpezuko Udala
- Donostiako Udala
- Durangoko Udala
- Eibarko Udala
- Elgetako Udala
- Elgoibarko Udala
- Ermuako Udala
- Errenteriako Udala
- Etxebarriko Udala
- Fruizko Udala
- Galdamesko Udala
- Gatikako Udala

-
- Gauegiz-Arteagako Udala
  - Gernika-Lumoko Udala
  - Getariako Udala
  - Güeñesko Udala
  - Hernaniko Udala
  - Hondarribiako Udala
  - Igorreko Udala
  - Irungo Udala
  - Larrabetzuko Udala
  - Lasarte-Oriako Udala
  - Laudioko Udala
  - Lazkaoko Udala
  - Leioako Udala
  - Lekeitioko Udala
  - Lemoako Udala
  - Lemoizko Udala
  - Markina-Xemeingo Udala
  - Maruri-Jatabeko Udala
  - Mungiako Udala
  - Muskizko Udala
  - Mutrikuko Udala
  - Ordiziako Udala
  - Orioko Udala
  - Orozkoko Udala
  - Portugaleteko Udala
  - Santurtziko Udala
  - Soraluzeko Udala
  - Tolosako Udala
  - Urnietako Udala
  - Gaubeako Udala
  - Atxondoko Udala
  - Villabonako Udala
  - Gasteizko Udala
  - Zallako Udala
  - Zarauzko Udala
  - Zeberioako Udala
  - Zestoako Udala
  - Zumaiaiko Udala
  - Zumarragako Udala
  - Entidad Pública Bilbao-Ekintza
  - Lea Ibarako Mankomunitatea
  - Txorierriko Mankomunitatea
  - Uribe Kostako Mankomunitatea

Unibertsitateak eta Unibertsitate Institutuak

- Fundación Universidad Complutense
- Deustuko Unibertsitateko Pedro Arrupe Giza Eskubideen Institutua
- Kriminologiaren Euskal Institutua (IVAC/KREI)
- Mondragon Unibertsitatea
- Deustuko Unibertsitatea
- Euskal Herriko Unibertsitatea
- UPV/EHU Valentín de Foronda Institutua

